

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU3

Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Yrkandena gäller bl.a. Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadspolitiska program och insatser samt arbetslöshetsförsäkringen.

I betänkandet finns 21 reservationer (S, SD, V, C, MP) och tre särskilda yttranden (SD). I ett särskilt yttrande redovisar Sverigedemokraterna ett andrahandsyrkande när det gäller insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Behandlade förslag

90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Fler vägar till jobb	7
Självförsörjningsmål	11
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling	13
Arbetsförmedlingen	23
Arbetsmarknadspolitiska program och insatser	30
Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	46
Arbetsintegrerande sociala företag	55
Äldre i arbetslivet	57
Arbetslöshetsförsäkringen	59
Reservationer	65
1. Fler vägar till jobb, punkt 1 (SD)	65
2. Fler vägar till jobb, punkt 1 (C)	65
3. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (S)	66
4. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (MP)	68
5. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (S)	69
6. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (V)	70
7. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (C)	70
8. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (MP)	71
9. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (S)	72
10. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (V)	74
11. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (C)	75
12. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (MP)	76
13. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (S)	77
14. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (SD)	78
15. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (V)	79
16. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (C)	80
17. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (MP)	81
18. Arbetsintegrerande sociala företag, punkt 7 (MP)	82
19. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (MP)	82
20. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 9 (S)	83
21. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 9 (C)	84
Särskilda yttranden	86
1. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (SD)	86
2. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (SD)	86
3. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (SD)	86
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	88
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	88

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Fler vägar till jobb

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4,

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 14,

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 4 och 13,

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 9 och

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 61.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (C)

2. Självförsörjningsmål

Riksdagen avslår motion

2023/24:2418 av Hans Eklind (KD).

3. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 59,

2023/24:1634 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1–3,

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 12 och 19,

2023/24:2626 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 10,

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10 och

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 43.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (MP)

4. Arbetsförmedlingen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 1,

2023/24:1938 av Heléne Björklund m.fl. (S),

2023/24:1989 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 5 och 7 samt

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 51.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (C)

Reservation 8 (MP)

5. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 13,
 2023/24:441 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–9,
 2023/24:943 av Dzenan Cisija (S),
 2023/24:1539 av Johan Andersson m.fl. (S),
 2023/24:1960 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),
 2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 2,
 2023/24:2339 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 13,
 2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 5,
 2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 8, 10, 11, 17,
 18 och 46–48 samt
 2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46.

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (V)

Reservation 11 (C)

Reservation 12 (MP)

6. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 3–14,
 2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–8 och 10,
 2023/24:923 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,
 2023/24:2467 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 18 och
 2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 14.

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (V)

Reservation 16 (C)

Reservation 17 (MP)

7. Arbetsintegrerande sociala företag

Riksdagen avslår motion

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 30.

Reservation 18 (MP)

8. Äldre i arbetslivet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:524 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M),
 2023/24:1069 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S) och
 2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 36.

Reservation 19 (MP)

9. Arbetslöshetsförsäkringen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:248 av Markus Kallifatides (S) yrkande 1,

2023/24:830 av Mikael Larsson (C),

2023/24:1259 av Anders Ådahl (C),

2023/24:1321 av Jamal El-Haj (S),

2023/24:1570 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 3,

2023/24:1607 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7,

2023/24:1999 av Linnéa Wickman m.fl. (S),

2023/24:2027 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 14 och 15 samt

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 20.

Reservation 20 (S)

Reservation 21 (C)

Stockholm den 7 december 2023

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Teresa Carvalho (S), Viktor Wärnick (M), Michael Rubbestad (SD), Johanna Haraldsson (S), Saila Quicklund (M), Serkan Köse (S), Ann-Christine Frohm Utterstedt (SD), Ciczie Weidby (V), Magnus Jacobsson (KD), Jonny Cato (C), Sara Gille (SD), Leila Ali Elmi (MP), Camilla Mårtensen (L), Adrian Magnusson (S), Oliver Rosengren (M) och Jonathan Svensson (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24 inom områdena arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen. Motionsyrkandena finns i bilagan.

Information lämnades till utskottet av företrädare för Arbetsförmedlingen och Statistiska centralbyrån den 24 oktober 2023.

Utskottets överväganden

Fler vägar till jobb

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. lärlingsanställningar och etableringsjobb.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2620 framför Teresa Carvalho m.fl. (S) krav på att regeringen omedelbart genomför ändringar i förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb i enlighet med parternas gemensamma krav på staten (yrkande 9).

I kommittémotion 2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) vill motionärerna utreda möjligheten att införa en ny form av lärlingsanställning (yrkande 4). Lärlingens ersättning ska enligt motionärerna bestå av en viss procentsats av den ingångslön som parterna kommit överens om inom respektive bransch.

I partimotion 2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) anser motionärerna att det finns skäl att införa ett bidrag för flytt till delar av landet med särskilda behov av arbetskraft (yrkande 14).

I kommittémotion 2023/24:2464 anser Jonny Cato m.fl. (C) att införandet av etableringsjobben bör utvidgas till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag, på ett sätt som gör att fördelarna i etableringsjobben inte går förlorade (yrkande 4). Vidare behövs det enligt motionärerna åtgärder för att göra det lättare att skapa gigjobb och att öka gigarbetares inkludering i socialförsäkringssystemet (yrkande 13). Motionärerna framhåller att de ser möjligheterna med gigjobben och att dessa kan vara ett viktigt steg in på arbetsmarknaden.

I partimotion 2023/24:2691 framhåller Märta Stenevi m.fl. (MP) det angelägna i att snarast införa etableringsjobben som åtgärd enligt det förslag som förhandlats fram av arbetsmarknadens parter (yrkande 61).

Bakgrund

Etableringsjobb

Etableringsjobb är en ny modell för staten att stimulera anställningar för långtidsarbetslösa och nyanlända. Modellen bygger på ett förslag från Landsorganisationen i Sverige (LO), Unionen och Svenskt Näringsliv. Under anställningen ska arbetstagaren enligt den föreslagna modellen få en

kombination av lön från arbetsgivaren och ersättning från staten, och i normalfallet ska anställningen leda till en tillsvidareanställning på heltid. Etableringsjobb skiljer sig från befintliga subventionerade anställningar genom att staten betalar en ersättning direkt till individen.

Förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb trädde i kraft den 1 september 2022. Av förordningens 3 och 4 §§ framgår att med etableringsjobb avses arbeten som omfattas av ett centralt kollektivavtal om etableringsjobb som uppfyller vissa krav, bl.a. uppgift om den lägsta lön som tillämpas enligt parternas ordinarie kollektivavtal samt uppgift om vilken lön som ska gälla för etableringsjobbet.

LO, Unionen och Svenskt Näringsliv träffade i slutet av november 2022 ett avtal om etableringsjobb i Sverige. Enligt regeringen var dock parternas avtal inte förenligt med regelverket för den statliga ersättning som utgör grunden för etableringsjobben. I oktober 2023 fattade regeringen därför beslut om förändringar i regelverket som innebär att beloppen för lön, referenslön, och statlig ersättning kommer att följa utvecklingen av inkomstbasbeloppet och därmed löneutvecklingen i övriga samhället. Dessa ändringar träder i kraft den 1 januari 2024 (SFS 2023:60).

Utredningen om förenklade skatteregler för att underlätta och främja egenföretagande

Regeringen tillsatte i december 2019 en särskild utredare med uppdrag att se över beskattningen av enskilda näringsidkare (dir. 2019:102). Utredningen överlämnade i september 2020 delbetänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare som innehåller vissa förslag till förenklingar för enskilda näringsidkare inom ramen för det befintliga skattesystemet (SOU 2020:50).

I juli 2021 överlämnade utredningen slutbetänkandet Mikroföretagarkonto – schabloniserad inkomstbeskattning för de minsta företagen (SOU 2021:55). I betänkandet presenteras ett förslag till ett frivilligt system där inkomstskatt ska tas ut schablonmässigt baserat på verksamhetens omsättning. Situationen för personer verksamma inom den s.k. gigeekonomin lyfts särskilt fram i betänkandet. Betänkandet remissbehandlades under 2021.

Gymnasial lärlingsutbildning

Enligt skollagen (2010:800) får det inom yrkesprogrammen finnas en gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Den gymnasiala lärlingsutbildningen ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser (16 kap. 11 §). En elev som genomgår en gymnasial lärlingsutbildning inom ett av gymnasieskolans yrkesprogram ska sedan 2014 kunna vara anställd i en särskild anställningsform, gymnasial lärlingsanställning. Bestämmelser om denna anställningsform finns i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning.

Plattformsdirektivet

I december 2021 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete (COM(2021) 762). Kommissionen anger att syftet med förslaget är att förbättra arbetsvillkoren och de sociala rättigheterna för personer som arbetar via plattformar, bl.a. för att stödja villkoren för hållbar tillväxt av digitala arbetsplattformar i EU. I februari 2022 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag (bet. 2021/22:AU16). I juni 2023 antog rådet sin ståndpunkt (allmän riktlinje) om förslaget. Under det pågående spanska ordförandeskapet har trilogförhandlingar påbörjats.

Flyttbidrag

Tidigare fanns bestämmelser om flyttningsbidrag i förordningen (1999:594) om flyttningsbidrag. Bidrag kunde lämnas i form av ersättning för resa och logi, ersättning för bohagstransport och pendlingsstöd. Flyttningsbidrag kunde bara lämnas till den som var arbetslös eller riskerade att bli det, samt inte bedömdes kunna få arbete på hemorten. Det var Arbetsförmedlingen som prövade frågor om flyttningsbidrag. Förordningen upphävdes i september 2015.

I budgetpropositionen för 2015 anförde regeringen att en avveckling av flyttningsbidraget var en av de nödvändiga besparingar som behövdes för att genomföra föreslagna reformer (prop. 2014/15:1 utg.omr. 14 avsnitt 4.5).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om fler vägar till jobb behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 7 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Genom arbete kan människor försörja sig själva, känna större delaktighet i samhället och bidra till tillväxt och välfärd. Motionärerna i detta avsnitt riktar in sig på att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden så att fler ges möjlighet att delta. I grund och botten delar utskottet motionärernas uppfattning eftersom det tillhör arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter att möta de behov som finns hos olika grupper med inriktningen att alla som kan arbeta också ska göra det. Detta innebär inte att utskottet nödvändigtvis instämmer med de enskilda förslagen.

I kommittémotion 2023/24:385 (SD) yrkande 4 lyfter motionärerna fram möjligheten att införa en ny form av lärlingsanställning. Utskottet noterar att det sedan ett antal år finns möjlighet till en gymnasial lärlingsanställning. Utskottet anser att detta är en användbar anställningsform, men är för den skull inte berett att ta initiativ till att införa ytterligare en form av lärlingsanställning.

Enligt utskottet är det av största vikt att reformer på det arbetsrättsliga området är väl förankrade hos arbetsmarknadens parter, inte minst när det gäller nya anställningsformer. Såvitt utskottet känner till finns det ingen diskussion mellan parterna om en ny form av lärlingsanställning. Det aktuella yrkandet bör därför avslås.

En annan möjlig väg in på arbetsmarknaden är s.k. gigjobb som lyfts fram i kommittémotion 2023/24:2464 (C) yrkande 13. Utskottet ser i likhet med motionärerna att den tekniska utvecklingen och digitaliseringen i samhället skapar nya vägar till jobb. Nya sätt att organisera arbete, såsom genom digitala plattformar, får dock inte föra med sig att arbetskraften utnyttjas. Att parterna tar ett stort ansvar för regleringen av arbetsmarknaden och anpassar villkoren efter förutsättningarna i olika branscher är en viktig del av den svenska arbetsmarknadsmodellen, och det gäller även för plattformsekonomin. Utskottet förutsätter att arbetsmarknadens parter kommer att fortsätta att ta sig an frågan på ett konstruktivt sätt. Utskottet noterar också utredningsförslaget om en schabloniserad inkomstbeskattning för de minsta företagen, bl.a. gigjobbare. Vidare bör nämnas att frågan om arbete som utförs via digitala plattformar även är något som tilldrar sig stort intresse inom EU, inte minst i form av det s.k. plattformsdirektivet. Utskottet utgår från att regeringen inom ramen för detta arbete kommer att fortsätta att verka för att upprätthålla den svenska arbetsmarknadsmodellen. Utskottet konstaterar också att det kommer att få möjlighet att återkomma till frågan i andra sammanhang under innevarande riksmöte. Mot denna bakgrund finner utskottet inte skäl att vidta åtgärder med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

I partimotion 2023/24:2457 (C) yrkande 14 vill motionärerna införa ett bidrag för flytt till delar av landet med särskilda behov av arbetskraft. Utskottet konstaterar att det genom åren funnits ett antal olika flyttstöd; det senaste, benämnt flyttningsbidrag, utvecklades 2015 för att finansiera genomförandet av reformer inom arbetsmarknadspolitiken. Utskottet sympatiserar förvisso med motionärernas ambition att öka rörligheten på arbetsmarknaden, men menar att det i första hand är arbetstillfällen, bostadsbyggande, infrastruktursatsningar och bra skolor som får människor att flytta, inte om det finns ett bidrag att söka. I alla händelser utgår utskottet från att regeringen bevakar frågan och vid behov vidtar ytterligare åtgärder för att möta arbetskraftsbristen, särskilt i norra Sverige. Yrkandet bör därmed avslås.

I kommittémotion 2023/24:2620 (S) yrkande 9 och i partimotion 2023/24:2691 (MP) yrkande 61 begär motionärerna att regeringen ser till att etableringsjobben kommer på plats i enlighet med parternas avtal. I kommittémotion 2023/24:2464 (C) yrkande 4 föreslås att etableringsjobben ska vidgas till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag. Utskottet konstaterar att regeringen nu har fattat beslut om nödvändiga ändringar i förordningen om etableringsjobb och att etableringsjobb enligt förordningen avser endast arbeten som omfattas av kollektivavtal, dvs. i linje med parternas överenskommelse. Liksom regeringen anser utskottet att etableringsjobben är en betydelsefull reform för att öka nyanländas och långtidsarbetslösas

möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Vad som nu återstår är att fack och arbetsgivare i varje bransch träffar avtal om etableringsjobben. Med det anförda finner utskottet inget skäl att tillmötesgå kommittémotion 2023/24:2464 (C) yrkande 4, som därför bör avslås. När det gäller respektive yrkande i kommittémotion 2023/24:2620 (S) och partimotion 2023/24:2691 (MP) får de anses vara tillgodosedda och bör därmed avslås.

Självförsörjningsmål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om införande av ett självförsörjningsmål.

Motionen

I motion 2023/24:2418 anser Hans Eklind (KD) att sysselsättningsstatistiken behöver kompletteras med ett mått på graden av självförsörjning och att ett självförsörjningsmål bör införas.

Bakgrund

Arbetsmarknadsstatistik

Sveriges officiella statistik tar sin utgångspunkt i lagen (2001:99) om den officiella statistiken och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Enligt förordningen har Arbetsmiljöverket, Medlingsinstitutet och Statistiska centralbyrån (SCB) ansvar för olika delar av den officiella statistiken under ämnesområdet Arbetsmarknad. Utöver den officiella arbetsmarknadsstatistiken produceras även annan statlig statistik inom arbetsmarknadsområdet, t.ex. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Till de områden som SCB har ansvar för hör bl.a. arbetskraftsundersökningar och sysselsättning. Inom ramen för detta ansvar tar SCB fram statistik om bl.a. arbetslöshetsgraden och sysselsättningsgraden hos befolkningen i Sverige. Denna statistik används av många aktörer för att följa och värdera såväl läget som utvecklingen på arbetsmarknaden och i ekonomin. Som exempel använder sig regeringen av statistiken som indikatorer i budgetpropositionens resultatredovisning inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

I budgetpropositionen för 2024 anför regeringen att det för att kunna bedriva en ändamålsenlig arbetsmarknadspolitik är viktigt att det finns statistiska underlag som ger en tillfredsställande beskrivning såväl av sysselsättningen som av individers möjligheter att försörja sig. Regeringen ser ett behov av fler metoder för en uppföljning av arbetslinjen och avser därför att ta fram ett självförsörjningsmått som visar andelen självförsörjande i befolkningen och som kan komplettera det nuvarande sysselsättningsmålet.

Regeringen framhåller att det är komplext att mäta graden av självförsörjning i den arbetsföra befolkningen och att ett flertal avvägningar behöver göras. Att försörja sig själv är inte nödvändigtvis samma sak som att vara etablerad på arbetsmarknaden. Regeringen avser att återkomma med ett förslag på hur självförsörjning ska mätas och följas upp (prop. 2023/24:1 med förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 1.5).

Tilläggsdirektiv till Utredningen om en förbättrad arbetsmarknads-etablering för utrikes födda kvinnor

Regeringen gav i maj 2022 en särskild utredare i uppdrag att utreda och ta fram förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden (dir. 2022:42).

Genom ett tilläggsdirektiv beslutat i mars 2023 får utredaren nu även i uppdrag att

- analysera och lämna förslag på hur det riksdagsbundna målet för integrationspolitiken ska få större genomslag i den offentliga verksamheten
- utifrån den föreslagna styrmodellen, föreslå ytterligare och/ eller justerade resultatindikatorer som ändamålsenligt och effektivt kan användas för att följa upp om det riksdagsbundna målet uppfylls och som ska utgå från en analys av det offentliga åtagandet samt kunna ingå i nuvarande modell för mål- och resultatstyrning
- vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Regeringen anför bl.a. att ekonomisk integration innebär att personer som kan arbeta försörjer sig själva. Personer som kommer till Sverige ska inte fastna i arbetslöshet och långvarigt beroende av försörjningsstöd eller andra bidrag. Incitamenten till arbete ska inte motverkas av bidragssystemen. Frågan om självförsörjning behöver belysas i högre grad och komplettera arbetsmarknadsstatistiken över sysselsättningen. Uppdraget enligt tilläggsdirektivet ska redovisas senast den 31 januari 2024 (dir. 2023:42).

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om självförsörjningsmål behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 10 f.). Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det i motion 2023/24:2418 (KD) föreslås att sysselsättningsstatistiken kompletteras med ett mått på graden av självförsörjning och att ett självförsörjningsmål införs. En utvärdering av arbetsmarknadspolitiska åtgärder utifrån ett självförsörjningsperspektiv ger

enligt motionären ett mer rättvisande mått och därmed en bättre utgångspunkt för politiskt beslutsfattande. Utskottet instämmer i stora drag med detta resonemang och noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2024 anför att det för att kunna bedriva en ändamålsenlig arbetsmarknadspolitik är viktigt att det finns statistiska underlag som ger en tillfredsställande beskrivning såväl av sysselsättningen som av individers möjligheter att försörja sig. Regeringen avser därför att ta fram ett självförsörjningsmått som visar andelen självförsörjande i befolkningen och som kan komplettera det nuvarande sysselsättningsmålet. Liksom regeringen inser utskottet problematiken i att mäta graden av självförsörjning i den arbetsföra befolkningen och att ett flertal avvägningar behöver göras. Utskottet ser i alla händelser fram emot att följa regeringens arbete med att på detta sätt utveckla resultatredovisningen. Utskottet ser också fram emot att ta del av slutrapporten från Utredningen om en förbättrad arbetsmarknadsetablering för utrikes födda kvinnor och i vilken utsträckning frågan om självförsörjning belyses i det sammanhanget.

Sammantaget anser utskottet att regeringen har vidtagit åtgärder i linje med vad som efterfrågas och det finns därmed inget behov att tillmötesgå yrkandet, som därför bör avslås.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Jämför reservation 3 (S) och 4 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2620 ser Teresa Carvalho m.fl. (S) mot bakgrund av en grön industriomställning i norra Sverige behov av en nationell plan för kompetensförsörjning (yrkande 12). Vidare uppmärksammas vikten av att tillvarata möjligheterna med artificiell intelligens på arbetsmarknaden (yrkande 19).

I kommittémotion 2023/24:2631 har Fredrik Olovsson m.fl. (S) uppfattningen att staten bör vara en aktiv ägare i Lernia AB. Motionärerna vill därför att regeringen tar fram förslag på ett samhällsuppdrag till bolaget som riktar sig till insatser för att möta kompetensbristen i den gröna industrin, i synnerhet i norra Sverige (yrkande 10).

I kommittémotion 2023/24:2626 vill Gunilla Svantorp m.fl. (S) se över möjligheten till utbildning i artificiell intelligens för medborgare och möjligheten till omställning när arbetsuppgifter förändras (yrkande 10).

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) lyfter motionärerna fram behovet av ett grönt kunskapslyft för att underlätta omställning till en

hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga (yrkande 59).

I partimotion 2023/24:2691 lyfter Märta Stenevi m.fl. (MP) fram behovet att skapa nya vägar för inspiration, information och möjlighet till anställningar och rekrytering. Motionärerna anser att det är angeläget att analysera de konkreta svårigheter som identifierats inom metodutvecklingsprojekten Relocate och React EU Relocate och snarast hitta fungerande strategier och lösningar för att möta dessa (yrkande 43).

I motion 2023/24:1634 ser Niels Paarup-Petersen (C) behov av ett antal åtgärder med anledning av den artificiella intelligensens betydelse för framtidens arbetsmarknad och kompetensbehov. Motionären anser att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att kartlägga behov och förutsättningar för framtidens utbildning, arbete och ett lärande arbetsliv (yrkande 1). Vidare bör det utformas underlag och avgränsningar för ett löpande datainsamlingsuppdrag, inom ramen för Arbetsmarknadsdepartementets och Klimat- och näringslivsdepartementets områden, till SCB relaterat till organiseringen av arbete i ekonomi, implementeringen av nya teknologier och företags kompetensförsörjning (yrkande 2). Enligt motionären bör det också etableras ett observatorium för nya affärsmodeller som arbetar med att löpande samla in data och bygga kunskap om organiseringen av arbete och framväxten av nya typer av affärsmodeller i ekonomin (yrkande 3).

Bakgrund

Kompetensförsörjning och klimatomställning

I budgetpropositionen för 2022 föreslog regeringen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård att ett nytt anslag skulle införas för ett kompetenslyft för klimatomställningen. Anslaget skulle användas för utgifter för utbildningsinsatser och kompetenshöjande åtgärder som syftar till att möta arbetsmarknadens efterfrågan på kompetenser för att klara klimatomställningen och nå en cirkulär ekonomi. Förslaget tillstyrktes och riksdagen beslutade i enlighet med miljö- och jordbruksutskottets förslag (bet. 2021/22:MJU1, rskr. 2021/22:110).

I vårändringsbudgeten för 2023 anförde regeringen att den anser att det inte bör bedrivas någon verksamhet som finansieras från anslaget. Anslaget föreslogs därför minska med 50 000 000 kronor (prop. 2022/23:99 utg.omr. 20 avsnitt 5.17). Förslaget tillstyrktes och riksdagen beslutade i enlighet med finansutskottets förslag (bet. 2022/23:FiU21, rskr. 2022/23:254).

I Klimatpolitiska rådets årsrapport 2023 föreslås bl.a. ett brett kunskaps- och kompetenslyft för klimatomställningen. Enligt rådet är tillgången till arbetskraft med rätt kompetens en helt avgörande faktor för omställningen i övre Norrland. Behovet av en hållbar utveckling på längre sikt måste mötas av vidareutbildning av befintlig arbetskraft tillsammans med inflyttning och utbildning av nya invånare från andra delar av landet och från andra länder

(dnr 2023-00013/K). Förslaget utgör en av fem övergripande rekommendationer inför framtagandet av regeringens klimatpolitiska handlingsplan som ska presenteras under 2023.

I budgetpropositionen för 2024 anför regeringen att det är viktigt att arbetsmarknadens behov i större utsträckning får styra hur utbildningar inom gymnasieskolan och komvux dimensioneras. När det gäller yrkeshögskolan anför regeringen att den behöver byggas ut ytterligare för att möta en ökad efterfrågan på yrkesutbildning och de fortsatt stora kompetensbehoven i hela Sverige, särskilt i de regioner som präglas av stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Klimatomställningen kräver enligt regeringen även ny kunskap på en rad olika områden och stärkt kompetens på flera nivåer, inom både näringslivet och offentlig sektor (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16 avsnitt 4.5.6).

Vidare avser regeringen att utarbeta en strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Satsningarna i norra Sverige är enligt regeringen nyckelinvesteringar för industrins omställning, med fokus på råmaterial och produkter som ligger tidigt i värdekedjan och därmed är insatsvaror som är avgörande för hela landets industriomställning och konkurrenskraft. Strategin ska innefatta insatser inom strategiska områden och samverkan mellan staten, näringslivet, berörda kommuner och regioner (prop. 2023/24:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.6).

Arbetsförmedlingens arbete med kompetensförsörjning

Av 3 § i förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen framgår att myndigheten ska stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden bl.a. genom att bygga upp kunskap om arbetsgivarnas nuvarande och förväntade kompetensbehov och sprida kunskap om arbetsgivarnas kompetensbehov. Av 17 § framgår att myndighetens ska samverka med Myndigheten för yrkeshögskolan, Statens skolverk, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Tillväxtverket i syfte att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning. I detta arbete ska myndigheten också samverka med arbetsmarknadens parter, branschorganisationer och arbetsgivare.

I regleringsbrevet för 2023 fick Arbetsförmedlingen i uppdrag att fortsätta att stärka och utveckla sitt arbete med arbetsmarknadspolitiska insatser och arbetsgivarkontakter i syfte att bidra till en förbättrad och mer effektiv kompetensförsörjning för arbetsgivare som är i behov av att rekrytera arbetskraft. Arbetsförmedlingen ska också fortsätta att utveckla arbetet med kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner.

I sin redovisning av uppdraget från oktober 2023 gör Arbetsförmedlingen den sammantagna bedömningen att det för att möta arbetsgivares kompetensbehov förutsätts en yrkesmässig och geografisk rörlighet bland arbetstagare och arbetssökande som kan ta de lediga jobben. Myndigheten arbetar med att utveckla verktyg och testa nya arbetssätt för att främja

rörligheten på arbetsmarknaden och därmed stötta arbets sökande att få en förankring på arbetsmarknaden. Detta görs främst inom ramen för Arbetsförmedlingens kansli för omvandling och matchning och genom den nationella samordningsfunktionen för stora företagsetableringar och företags-expansioner. Myndigheten arbetar med att ta fram ytterligare initiativ kopplade till yrkesmässig och geografisk rörlighet. Samverkan med relevanta aktörer är enligt Arbetsförmedlingen av stor vikt för att finna innovativa lösningar på kompetensförsörjningsutmaningar som sträcker sig över flera politikområden (dnr Af-2023/0025 6765).

I juni 2021 gav regeringen i uppdrag åt Arbetsförmedlingen, Statens skolverk, Myndigheten för yrkeshögskolan, Vetenskapsrådet, Universitets- och högskolerådet, Statistiska centralbyrån, Myndigheten för digital förvaltning och Verket för innovationssystem att utveckla förutsättningarna för tillgängliggörande av data och digital information om utbildning och arbetsmarknad, samt etablera former för förvaltning av en sammanhållen datainfrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Syftet med uppdraget är att långsiktigt främja effektiv kompetensförsörjning och livslångt lärande samt underlätta omställning på arbetsmarknaden. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 januari 2024 (N2021/01915). I en delredovisning från januari 2022 lämnas förslag bl.a. om en förvaltningsmodell som innefattar en individcentrerad datadelningsfunktion som på sikt antas gynna kompetensförsörjningen och det livslånga lärandet för individen (dnr Af-2021/0053 0693).

Omställningsstudiestöd

I proposition 2021/22:176 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden föreslog regeringen, i linje med partsöverenskommelsen bl.a. ett omställningsstudiestöd bestående av ett omställningsstudiebidrag och ett omställningsstudielån. Enligt regeringen kompletterar omställningsstudiestödet det reguljära studiestödet och finansierar studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Förslaget tillstyrktes av arbetsmarknadsutskottet och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2021/22:AU12, rskr.2021/22:365). Lagändringarna trädde i kraft den 30 juni 2022.

I budgetpropositionen för 2024 konstaterar regeringen att efterfrågan på stödet har överskridit alla förväntningar och föreslår att ytterligare resurser tillförs för handläggningen av det nya omställningsstudiestödet (prop. 2023/24:1 utg.omr. 15 avsnitt 2.8.2 och 2.11.8).

EU-fonder

Europeiska socialfonden 2014–2020

I förordningen för Europeiska socialfonden¹ framgår att fonden syftar till att förbättra sysselsättnings- och utbildningsmöjligheterna inom hela EU. Det nationella programmet för Europeiska socialfonden 2014–2020 ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och en varaktigt ökad sysselsättning på lång sikt. Programmet har delats in i tre olika områden: kompetensförsörjning, ökade övergångar till arbete och satsningar på ungdomar inom ramen för EU:s sysselsättningsinitiativ för unga (CCI-nr 2014SE05M9OP001). Det nationella socialfondsprogrammet har t.o.m. mars 2023 omfattat ca 532 000 deltagare, varav 57 procent kvinnor och 43 procent män (prop. 2023/24:1 utg.omr. 14, avsnitt 3.3.4).

Projekten Relocate och React-EU Relocate

Målsättningen för båda Relocate-projekten var att med olika insatser få fler kvinnor och män utanför pendlingsavstånd att söka och få arbete i Västerbotten och Skellefteå. Relocate, medfinansierat av Europeiska socialfonden, var ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen, Northvolt, Region Västerbotten och Skellefteå kommun. Projektet pågick från september 2020 till april 2023. Enligt Arbetsförmedlingens återrapportering har bl.a. alternativa inkluderande urvalsmetoder tagits fram inom projektet (dnr Af-2022/0092 3133). React-EU Relocate, helt finansierat av Europeiska socialfonden, var ett samarbete mellan Region Västerbotten, Skellefteå kommun, Arbetsförmedlingen, Stockholms stad och Internationella Kvinno-föreningen i Malmö. Projektet pågick från april 2022 till april 2023. I slutrapporterna från respektive projekt redogörs bl.a. för vilka hinder som finns för ökad arbetsmarknadsmobilitet. Till det som saknas hör bl.a. aktörer på nationell nivå för att samordna insatser mellan olika orter och arbetsgivare. Rapportförfattarna lyfter även fram utmaningar som regelkrångel i samband med vuxenutbildning, otillräckliga bidrag för att flytta och svårigheter att hitta bostad.²

Europeiska socialfonden plus

Av förordningen för Europeiska socialfonden plus (ESF plus)³ framgår att syftet med fonden bl.a. är att stödja medlemsstaterna att uppnå hög sysselsättning, rättvist socialt skydd och en kvalificerad och motståndskraftig arbetskraft som är förberedd för framtidens arbetsliv. Ett av flera specifika mål är att fonden ska bidra till ett grönare och koldioxidsnålt Europa, bl.a. genom kompetenshöjning hos arbetskraften och skapande av nya arbetstillfällen i relevanta sektorer. Sveriges nationella program för ESF plus 2021–2027

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1304/2013 av den 17 december 2013 om Europeiska socialfonden och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1081/2006.

² Skellefteå kommun, "Siffror och summering av Relocate-projektet".

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1057 av den 24 juni 2021 om inrättande av Europeiska socialfonden+ (ESF+) och om upphävande av förordning (EU) nr 1296/2013.

omfattar ca 707 miljoner euro från ESF plus och ca 919 miljoner euro i nationell medfinansiering. Medlen ska riktas mot insatser som bl.a. ska förstärka den nationella arbetsmarknadspolitiken och främja ett livslångt lärande (A2021/02283).

Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter

Av förordningen för Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (EGF)⁴ framgår att fonden har som mål att visa solidaritet med arbetstagare eller egenföretagare som blivit av med jobbet på grund av omstruktureringar och hjälpa dem att hitta ett nytt jobb. Det gäller särskilt omstruktureringar som orsakas av bl.a. globaliseringsrelaterade utmaningar och övergången till en koldioxidnsål ekonomi. Berättigade till stöd är de som förlorar jobbet på grund av sådana omstruktureringar. Fonden har en årsbudget på 210 miljoner euro för 2021–2027 och kan stå för mellan 60 och 85 procent av kostnaderna för projekt som ska hjälpa arbetslösa att hitta nya jobb eller starta eget.

Fonden för en rättvis omställning

Stöd som ges via Fonden för en rättvis omställning⁵ är inriktat på bl.a. ekonomisk diversifiering i de territorier som påverkas mest av klimatomställningen, liksom på kompetenshöjning och aktiv inkludering av arbetstagare och arbetsökande i dessa territorier. Fonden för en rättvis omställning är tänkt att underlätta genomförandet av den europeiska gröna given som syftar till att göra EU klimatneutralt senast 2050. Det är Tillväxtverket som har regeringens uppdrag att vara förvaltande myndighet för ett nationellt program inom fonden, och prioriterade områden är bl.a. att stålindustrin ställer om till koldioxidneutralitet i Norrbottens län.

Lernia AB

Lernia AB tillhandahåller tjänster för att utveckla och matcha människors kompetens mot näringslivets behov. Lernia har verksamhet på ca 100 orter över hela Sverige och är auktoriserat som bemannings-, utbildnings-, rekryterings- och omställningsföretag av respektive branschorganisation. Bolagets tjänster är riktade till enskilda individer, kunder inom det privata näringslivet och kunder i den offentliga sektorn. Statens ägarandel är 100 procent.

I vårändringsbudgeten för 2023 anförde regeringen att bolagets omsättning från bemanningsverksamheten har fördubblats de senaste tio åren samtidigt som omsättningen från utbildningsverksamheten mer än halverats. Till följd av denna utveckling av bolagets verksamhet finns ett behov av att justera bolagets uppdrag för att spegla den verksamhet som bedrivs av bolaget i dag

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/691 av den 28 april 2021 om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter för uppsagda arbetstagare (EGF) och om upphävande av förordning (EU) nr 1309/2013 (EGF-förordningen).

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 av den 24 juni 2021 om inrättande av Fonden för en rättvis omställning.

utan att begränsa bolagets möjlighet att utveckla tjänster kring kompetensförsörjning för arbetslivet. Mot denna bakgrund föreslog regeringen att Lernia AB:s uppdrag ändras till att bedriva kompetensförsörjning för arbetslivet såsom bemanning eller utbildning (prop. 2022/23:99 s. 62). Förslaget tillstyrktes och riksdagen beslutade i enlighet med finansutskottets förslag (bet. 2022/23:FiU21, rskr. 2022/23:254).

När det gäller särskilt beslutat samhällsuppdrag framgår det av regeringens redogörelse för företag med statligt ägande 2023 att med ett sådant uppdrag avses att det har beslutats av riksdagen och helt eller delvis syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren (skr. 2022/23:140). Lernia har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

Artificiell intelligens, automatisering och digitalisering

Vilken effekt artificiell intelligens (AI) och automatisering kommer att ha på arbetsmarknaden i framtiden beror till stor del på vilka typer av uppgifter som automatiseras. I januari 2022 presenterade Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) en kunskapssammanställning på temat AI, robotisering och arbetsmiljön. Av sammanställningen framgår att forskningen inte är samstämmig men att det verkar finnas enighet om att rutinuppgifter till stor del kommer att ersättas av AI och robotar, men att detta inte nödvändigtvis betyder att yrken försvinner helt, utan snarare att de förändras och att nya arbetsuppgifter tillkommer. Mynak framhåller att det finns svårigheter att kartlägga och presentera förändringarnas konsekvenser för arbetsmiljön vid införande av artificiell intelligens och robotisering. Det finns även en eftersläpning av vetenskapligt grundade studier eventuellt på grund av att det dröjer innan effekter av förändringsprocesser märks, fastställs och utvärderas.

I april 2021 presenterade kommissionen ett förslag till en förordning om harmoniserade regler för artificiell intelligens inom ramen för strategin för det digitala Europa (COM(2021) 206). Syftet med förslaget är bl.a. att främja de positiva aspekterna av AI och säkerställa fri rörlighet av AI-system. Förslaget använder ett riskbaserat angreppssätt i syfte att skapa en strukturerad uppdelning mellan olika typer av AI-system och deras användning där vissa är förbjudna, medan andra är tillåtna men med restriktioner och krav i form av bl.a. tillsyn och registrering hos ansvarig myndighet. Bland annat föreslås användning av s.k. regulatoriska sandlådor i syfte att främja innovation och effektivisera regel efterlevnad för kommande AI-system. Regeringen för sin del anser att potentialen är betydande och att Sverige ska vara ledande i att ta till vara möjligheterna som användningen av AI kan ge. Regeringen ser därför positivt på en EU-reglering som stöder detta (2020/21:FPM109). I december 2022 enades rådet om en gemensam ståndpunkt kring kommissionens förslag. I juni 2023 antog Europaparlamentet sin förhandlingsposition och trilogförhandlingar har nu inletts.

I regeringens arbetsmiljöstrategi för 2021–2025 framhålls det att globalisering och den snabba tekniska utvecklingen leder till omfattande strukturella

förändringar i ekonomin och på arbetsmarknaden samt att en ökad digitalisering, robotisering och användning av artificiell intelligens driver på dessa förändringar i snabb takt. Det gör att vissa arbeten försvinner och ersätts av nya som ofta innebär bättre fysisk arbetsmiljö. Samtidigt är det så att vissa arbeten som tidigare har varit fysiskt krävande nu istället blivit mer kognitivt krävande och att den digitala arbetsmiljön därmed påverkas. Regeringen framhåller att frågor om kognitiv och digital arbetsmiljö därför behöver belysas i arbetsmiljöarbetet.

I juni 2021 fick Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Myndigheten för digital förvaltning och Skatteverket i uppdrag att gemensamt genomföra ett arbete för att främja offentlig förvaltnings förmåga att främja AI i syfte att stärka Sveriges välfärd och konkurrenskraft. I en återrapportering från januari 2023 sägs det bl.a. att det i Sverige sker stora satsningar på forskning på AI inom näringslivet men att liknande initiativ saknas inom offentlig förvaltning. Till de konkreta förslag som läggs fram hör bl.a. en insats för att tillgängliggöra en AI-infrastruktur för alla offentliga aktörer i Sverige och ett policylabb för ett antal myndigheter med syftet att undersöka hur en kommande AI-förordning kan påverka AI-arbetet i praktiken (dnr I2021/01825).

I juli 2023 beslutade regeringen om ett uppdrag till Universitetskanslersämbetet och ett till Myndigheten för yrkeshögskolan. Myndigheterna ska analysera vilken påverkan AI kan få för högskolans respektive yrkeshögskolans utbildningsutbud i relation till arbetsmarknadens framtida kompetensbehov. Uppdragen ges i regleringsbrevet för 2023 för respektive myndighet och ska redovisas senast den 28 mars 2024.

I regeringsförklaringen den 12 september 2023 aviserade statsminister Ulf Kristersson att regeringen kommer att tillsätta en AI-kommission med uppdraget att ge vägledning för att både ta till vara de stora möjligheterna och hantera olika risker. Frågan om tillsättandet av en AI-kommission bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om Kompetensförsörjning och kompetensutveckling behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 13 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Den svenska arbetsmarknaden påverkas av drivkrafter som innebär att den är föremål för ständig förändring. Teknologiska framsteg, inte minst utvecklingen av artificiell intelligens, utmaningar på miljö- och klimatområdet, den demografiska utvecklingen liksom globaliseringen är exempel på drivkrafter som bidrar till att forma villkoren för företag, arbetsgivare och arbetstagare. Utskottet konstaterar att livslångt lärande,

omställning och kompetensutveckling blir allt viktigare och därmed kan politiken spela en betydelsefull roll genom att skapa goda förutsättningar för ett längre och hållbart arbetsliv.

Utskottet noterar att det i kommittémotion 2023/24:2620 (S) yrkande 12 finns ett förslag om en nationell plan för kompetensförsörjning och att motionärerna i partimotion 2023/24:2691 (MP) yrkande 43 lyfter fram metodutvecklingsprojekten Relocate och React-EU Relocate. Frågan om kompetensförsörjning är, som motionärerna är inne på, utan tvivel komplex och samtidigt av stor betydelse för en väl fungerande arbetsmarknad med en hög sysselsättningsgrad och god ekonomisk tillväxt. Utskottet konstaterar att bristen på arbetskraft är stor i många branscher. Utskottet vill framhålla att ett väl utformat utbildningssystem är en förutsättning för att kompetensförsörjningen ska fungera väl. Utskottet instämmer med regeringen i att övergångarna från arbetsmarknadspolitik till reguljär utbildning behöver öka, särskilt bland arbetslösa med kort utbildning.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram införandet av omställningsstudiestödet med syftet att öka möjligheten för vuxna med arbetslivserfarenhet att studera och stärka sin omställningsförmåga med beaktande av arbetsmarknadens behov. Omställningsstudiestödet var en del av en historisk reform som utgick från att arbetsmarknadens parter enades om ett nytt huvudavtal om trygghet, omställning och anställningsskydd. Utskottet kan konstatera att intresset för stödet har varit oväntat stort, vilket är positivt för omställningen och i förlängningen möjligheterna att möta arbetsmarknadens behov av kompetensförsörjning. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2024 föreslår ytterligare resurser för handläggningen av omställningsstudiestödet.

Vidare noterar utskottet att Arbetsförmedlingen och sex andra myndigheter sedan december 2022 har i uppdrag att samverka i syfte att bidra till en välfungerande kompetensförsörjning på arbetsmarknaden. Utskottet noterar även Arbetsförmedlingens uppdrag att etablera en förvaltningsstruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Samma myndighet har även ett pågående uppdrag att bidra till en förbättrad och mer effektiv kompetensförsörjning för arbetsgivare som är i behov av att rekrytera arbetskraft. Utskottet instämmer i Arbetsförmedlingens bedömning att detta bl.a. förutsätter en yrkesmässig och geografisk rörlighet bland arbetstagare och arbetssökande som kan ta de lediga jobben. För att främja rörligheten på arbetsmarknaden arbetar myndigheten bl.a. med en nationell samordningsfunktion för stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Utskottet utgår från att det i Arbetsförmedlingens arbete med att bidra till en förbättrad och mer effektiv kompetensförsörjning, bl.a. i Västerbotten och Skellefteå, även ingår att ta till vara erfarenheter från projekten Relocate och React-EU Relocate.

Sammantaget anser utskottet att de genomförda och föreslagna reformerna samt det pågående myndighetsarbetet ligger i linje med vad som efterfrågas i de aktuella motionsyrkandena, som därför bör avslås.

När det gäller frågan om huruvida Lernia AB bör ges ett särskilt samhällsuppdrag bl.a. för att möta kompetensbristen i den gröna industrin i norra Sverige, så som föreslås i kommittémotion 2023/24:2631 (S) yrkande 10, delar utskottet inte motionärernas uppfattning. Utskottet anser förvisso att det är viktigt att skapa förutsättningar för att bidra till den gröna industriella utvecklingen, men anser inte att införandet av ett särskilt samhällsuppdrag är avgörande. Förutom vad som sagts ovan om Arbetsförmedlingens arbete och stöd för omställning och kompetensutveckling m.m. konstaterar utskottet att inom ramen för EU-samarbetet finns bl.a. Fonden för en rättvis omställning där prioriterade områden bl.a. är att stålindustrin ställer om till koldioxidneutralitet i Norrbottens län. Utskottet vill också framhålla att regeringen aviserat en strategi för nyindustrialiseringen och samhälls-omvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Utskottet utgår från att kompetensförsörjning här kommer att bli ett strategiskt område. Mot denna bakgrund finner utskottet inte skäl att vidta ytterligare åtgärder på området, varför yrkandet bör avslås.

Den gröna omställningen innebär en omfattande strukturell samhällsförändring. I partimotion 2023/24:996 (MP) yrkande 59 lyfter motionärerna fram behovet av ett grönt kunskapslyft, bl.a. för att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad. Utskottet instämmer med motionärerna om att en stärkt kompetensförsörjning är avgörande för en effektiv klimatomställning och för att stärka industrins konkurrenskraft. Utskottet har redan lyft fram betydelsen av omställningsstudiestödet men vill också liksom regeringen betona att arbetsmarknadens behov i större utsträckning bör få styra hur utbildningar inom gymnasieskolan och komvux dimensioneras. Utskottet instämmer också med regeringen i att yrkeshögskolan behöver byggas ut för att möta de fortsatt stora kompetensbehoven i hela Sverige, särskilt i de regioner som präglas av stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Utskottet noterar vad Klimatpolitiska rådet anför om behovet av ett kunskaps- och kompetenslyft för klimatomställningen och utgår från att denna och andra rekommendationer ingår som en del i regeringens arbete med den kommande klimatpolitiska handlingsplanen. Därmed kan utskottet konstatera att kompetensförsörjning kopplat till den gröna omställningen i flera avseenden är en fråga som ligger högt på den politiska dagordningen och utskottet kan inte se skäl för något ytterligare initiativ på området. Yrkandet bör därför avslås.

Utvecklingen och användningen av artificiell intelligens har efter en lång förhistoria tagit fart på allvar och skapat nya villkor för arbetsmarknaden och arbetsmiljön. Motionärerna i kommittémotionerna 2023/24:2620 (S) yrkande 19, 2023/24:2626 (S) yrkande 10 och motion 2023/24:1634 (C) yrkandena 1–3 vill alla se åtgärder för att tillvarata möjligheterna med artificiell intelligens och den påverkan den har på arbetsmarknaden och behovet av omställning. Utskottet instämmer med motionärerna om att det är viktigt att skapa förutsättningar bl.a. för att möta det kompetensbehov som följer av utvecklingen av artificiell intelligens. Lika viktigt är det att staten och den

offentliga förvaltningen vidtar relevanta åtgärder och ingår partnerskap med näringslivet, som i stora delar är drivande i denna utveckling. Utskottet anser att regeringen och relevanta myndigheter bedriver ett aktivt arbete på området, bl.a. genom att stärka den offentliga förvaltningens förmåga att främja artificiell intelligens. När det gäller utskottets ansvarsområde instämmer utskottet med regeringen i att det är angeläget att frågor om kognitiv och digital arbetsmiljö uppmärksammas på bred front i arbetsmiljöarbetet, vilket inte minst gör sig gällande med anledning av utvecklingen av artificiell intelligens. Det är med stort intresse som utskottet kommer att följa den fortsatta utvecklingen på området, närmast de avslutande förhandlingarna om kommissionens förslag till AI-förordning. Utskottet kan inte se att det i nuläget finns skäl att föregripa det pågående arbetet genom att tillmötesgå de aktuella yrkandena, som därför bör avslås.

Arbetsförmedlingen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. likvärdig service i hela landet och möjligheterna för Arbetsförmedlingen att göra individuella bedömningar och anvisningar.

Jämför reservation 5 (S), 6 (V), 7 (C) och 8 (MP) samt särskilt yttrande 1 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2620 anser Teresa Carvalho m.fl. (S) att Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att stärka sin närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar (yrkande 7). Vidare bör myndigheten ges förutsättningar att ha en god fysisk närvaro i hela landet (yrkande 5). Enligt motionärerna är Arbetsförmedlingens närvaro bl.a. en förutsättning i upprätthållandet av ändamålsenliga arbetsgivarkontakter och samverkan med kommunerna. Liknande förslag om betydelsen av att Arbetsförmedlingen ges förutsättningar att finnas tillgänglig i hela landet och vara lokalt förankrad framförs i motionerna 2023/24:1938 av Heléne Björklund m.fl. (S) och i 2023/24:1989 av Ida Karkiainen m.fl. (S).

I kommittémotion 2023/24:385 vill Magnus Persson m.fl. (SD) verka för att öka möjligheterna för Arbetsförmedlingen att göra individuella bedömningar och anvisningar (yrkande 1).

I partimotion 2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anser motionärerna att det bör utredas hur reformeringen och förändringarna av Arbetsförmedlingen dels påverkar situationen och möjligheterna för personer med funktionsnedsättning, dels överensstämmer med svensk lag, Arbetsförmedlingens instruktioner och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (yrkande 2).

I kommittémotion 2023/24:2464 anser Jonny Cato m.fl. (C) att regeringen bör ta fram förslag för att säkerställa reformeringen av Arbetsförmedlingen, vilket bl.a. innebär att det är fristående förmedlare som ska matcha och rusta de arbetssökande för de lediga jobben (yrkande 1). Vidare bör det enligt motionärerna tas fram förslag för att säkerställa Arbetsförmedlingens lokala närvaro (yrkande 2).

I partimotion 2023/24:2691 anser Märta Stenevi m.fl. (MP) att det behöver utredas vilka Arbetsförmedlingens internkostnader är och hur medelsbehovet ser ut för att kunna ge de personaltäta insatser som behövs för långtids-arbetslösa (yrkande 51).

Gällande rätt

Arbetsförmedlingens huvudsakliga uppgifter framgår av förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen. Av 1 § framgår att myndigheten ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I 2 § anges att myndigheten ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt bl.a. genom att sammanföra arbetssökande med arbetsgivare som har rekryteringsbehov och när så är motiverat ge stöd och insatser för att stärka en arbetssökandes möjligheter att få ett arbete. Av 3 § framgår att myndigheten ska stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden. Av 7 § framgår bl.a. att myndigheten ska verka för att förbättra arbetsmarknadssituationen för personer som har en funktionsnedsättning och upprätthålla egen kompetens och verksamhet för att stödja personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete. När det gäller samverkan med kommuner framgår det av 14 § att myndigheten ska samverka med kommuner i syfte att ge enskilda arbetssökande ett ändamålsenligt stöd, och på ett övergripande plan underlätta planering, samordning och utformning av stöd till arbetssökande. Myndigheten ska också främja och underlätta samordning mellan kommuner och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten.

Bakgrund

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

År 2008 ratificerade Sverige FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll. Det fakultativa protokollet innebär att den enskilde har möjlighet att klaga till FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning om den enskilde anser att hans eller hennes rättigheter är kränkta. Konventionen skapar inte i sig några nya rättigheter utan tydliggör mänskliga rättigheter i relation till personer med funktionsnedsättning. Dess syfte är att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har i uppgift att bl.a. granska hur de stater som har ratificerat konventionen genomför och efterlever konventionen. Kommittén tar också fram allmänna kommentarer och riktlinjer som ska förtydliga det som regleras i konventionen. I september 2022 publicerade kommittén en kommentar till hur rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning enligt konventionens artikel 27 bör tolkas.⁶

Reformeringen av Arbetsförmedlingen

Regeringen har gett Arbetsförmedlingen flera uppdrag inom ramen för arbetet med att reformera verksamheten. Det har bl.a. gjorts i regleringsbrev för 2019, 2020, 2021 och 2022 samt genom särskilda uppdrag. I juni 2022 fick Arbetsförmedlingen i uppdrag att fortsätta arbetet med att utveckla och effektivisera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i syfte att förbättra stödet till arbetssökande och arbetsgivare med varierande behov. Inom ramen för detta uppdrag ska Arbetsförmedlingen bl.a. införa vidareutvecklade matchningstjänster med grund i det nya arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser och beakta vissa förhållanden vid anskaffning och förvaltning av dessa tjänster (A2022/00859).

Vidare ska Arbetsförmedlingen säkerställa att den arbetsmarknadspolitiska bedömningen är träffsäker och enhetlig, att män och kvinnor ges förutsättningar att ta del av stöd och insatser på lika villkor och att arbetssökande prövas mot den bredd av insatser som finns hos Arbetsförmedlingen. Myndigheten ska också fortsätta arbetet med att stärka och utveckla de individuella handlingsplanerna och uppföljningen av dessa samt åtgärda identifierade brister. I detta arbete ska Arbetsförmedlingen bl.a. se till att de insatser och aktiviteter som planeras är sammanhållna och samordnade utifrån den enskildes stödbehov, oavsett om den enskilde deltar i arbetsmarknadspolitiska insatser hos en eller flera anordnare, och vid behov samverka med relevanta aktörer, t.ex. kommuner.

När det gäller personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska Arbetsförmedlingen särskilt se till att det i den verksamhet som bedrivs i egen regi ges ett väl fungerande stöd, dels för att matcha den arbetssökande mot en arbetsplats efter arbetsförmåga, dels för att ge de hjälpmedel och det stöd som kan bidra till att långsiktigt höja arbetsförmågan. Arbetsförmedlingen ska även säkerställa tillgången till specialister och annan personal med nödvändig kompetens hos myndigheten för att kunna ge detta stöd. Myndigheten har i lägesbeskrivningar från oktober 2022 och maj 2023 redovisat uppdraget om reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet.

I en slutredovisning från oktober 2023 redovisas hur genomförda åtgärder har fungerat hittills, samt vilka ytterligare åtgärder som myndigheten avser att

⁶ CRPD/C/GC/8: General comment No. 8 (2022) on the right of persons with disabilities to work and employment.

vidta för att komma till rätta med eventuella identifierade brister. När det gäller den arbetsmarknadspolitiska bedömningen drar myndigheten slutsatsen att den har kommit en bit på vägen och att det finns behov av att fortsatt utveckla arbetet. Det ska bl.a. ske genom att fortsätta utveckla digitala tjänster och verktyg och på så sätt skapa förutsättningar för att arbeta mer datadrivet och insiktsbaserat (dnr Af-2023/0095 4346).

När det gäller arbetsmarknadspolitisk bedömning och individuella handlingsplaner pågår flera utvecklingsarbeten och Arbetsförmedlingen anför att förståelsen för och förflyttningen till nya, enhetliga arbetssätt för en långsiktigt ökad kvalitet både tar tid, sker stegvis och kräver mycket resurser. En kompletterande arbetsmarknadspolitisk bedömning har införts för personer som utifrån identifierade förutsättningar kan ha ohälsa eller en funktionsnedsättning. Syftet är bl.a. att få enhetliga bedömningar av individens behov och därmed kortare ledtider till relevanta insatser.

När det gäller området arbetslivsinriktad rehabilitering och arbetet gentemot personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga nämns i återrapporten bl.a. ett utvecklingsarbete kring ohälsa och funktionsnedsättning som enligt myndigheten kommer att bidra till mer individanpassade insatser. Vidare har programmet särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS) utvecklats, bl.a. genom förtydligade kriterier och införandet av ett tillitsbaserat arbetssätt med kundens behov i fokus. Därutöver har tjänsten steg till arbete nyligen införts. Det är en sammanhållen tjänst som består av förberedande, arbetslivsinriktade, vägledande och matchande insatser. Myndigheten framhåller behovet av uppföljning av tjänstens kvalitet och resultat.

När det gäller vidareutvecklade matchningstjänster anger Arbetsförmedlingen att tjänsten rusta och matcha 2 är den matchningstjänst som sedan april 2023 ges inom programmet förmedlingsinsatser. Vidare redovisar myndigheten att övergången till den nya tjänsten i allt väsentligt bedöms ha fungerat väl, bl.a. genom åtgärder som en utforskande och tvärfunktionell arbetsprocess internt och ett nära samarbete med externa aktörer (dnr Af-2023/0095 4346).

Likvärdig service i hela landet

Enligt ändringar i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som trädde i kraft den 1 december 2022 ska verksamheten anpassas bl.a. så att arbets sökande och arbetsgivare i hela landet kan få likvärdig service och likvärdigt stöd. Det kan ske genom verksamhet i myndighetens egen regi, genom anskaffning eller i samverkan med andra aktörer.

I en återrapportering från oktober 2022 med anledning av den reformerade verksamheten gör Arbetsförmedlingen bedömningen att det för vissa grupper av arbetslösa och för vissa arbetsgivare kommer att vara nödvändigt med fysiska möten lokalt och ofta i samverkan med andra. Att stärka och utveckla

lokal närvaro och samverkan är också en förutsättning för att effektivt samordna insatser och för att ge ett sammanhållet stöd till de arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden (dnr Af-2022/0052 9355).

För att stödja arbetet med tillgänglighet och likvärdig service har myndigheten i sin verksamhetsplan för 2023 definierat ett flertal olika aktiviteter, bl.a. att utveckla utbudet av språkstöd, vidareutveckla tillgängligheten i digitala tjänster samt ta fram en lokalförsörjningsstrategi som stöder och främjar Arbetsförmedlingens arbetssätt (dnr Af-2022/0029 2963).

Närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar

Arbetsförmedlingen fick i mars 2022 regeringens uppdrag att förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar (A2022/00330). Enligt uppdraget ska Arbetsförmedlingen möjliggöra fler bokade möten och fler personalintensiva insatser. Myndigheten ska även öka beslutskapaciteten. Vidare ska Arbetsförmedlingen förstärka stödet till långtidsarbetslösa, bl.a. genom ökad fysisk lokal närvaro och tillgänglighet. Det kan ske i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommuner för att t.ex. förbättra möjligheterna för planering av stöd.

I en första åiterrapportering från mars 2023 framhåller Arbetsförmedlingen bl.a. att samverkan med kommunerna är ett kraftfullt verktyg för att möta behoven hos de långtidsarbetslösa och för att identifiera de områden som behöver prioriteras i arbetet. Myndigheten bedömer att de förberedelser som har gjorts under 2022 inom ramen för uppdraget leder till att långtidsarbetslösa kommer att få tillgång till ett förbättrat stöd under 2023. Arbetsförmedlingen framhåller att den kommer att fortsätta att fördjupa sig i utmaningar och behov som är kopplade till områden med socioekonomiska utmaningar (dnr Af-2022/0104 2982). Återstående redovisningar ska göras i mars 2024, mars 2025 och mars 2026.

Samverkan med kommunerna

I regleringsbrevet för 2022 gav regeringen Arbetsförmedlingen i uppdrag att bl.a. ansvara för samverkan med kommuner om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Samverkan ska ske på såväl strategisk som operativ nivå så att personer som är i behov av insatser i samverkan kan ges ett ändamålsenligt stöd oberoende av vilken eller vilka aktörer som utför den eller de insatser som den enskilde deltar i. Regeringen anger bl.a. att Arbetsförmedlingen ska arbeta med lokala jobbspår och integrera de arbetsformer som utvecklats till följd av Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua) i myndighetens ordinarie verksamhet. I slutredovisningen av uppdraget från mars 2023 framhålls det att myndigheten har fortsatt att sträva mot mer generella och nationellt enhetliga samverkansprocesser, i syfte att uppnå likvärdig service för kunder i hela landet. I detta ligger bl.a. utveckling av en standardiserad modell för jobbspår samt olika stöd och verktyg för samverkan som ska stärka

förutsättningarna för transparens och förutsägbarhet. Tillsammans med Dua har en ny mall och handledning tagits fram för överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och kommuner i syfte att stärka samverkan, även kallad samverkansmodellen (dnr Af-2022/0036 1681).

Enligt myndighetens verksamhetsplan för 2023 anges som aktivitet bl.a. att stärka arbetet med den operativa samverkan med kommuner utifrån ingångna överenskommelser. Särskilt fokus ska vara på insatser till de kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden samt samverkan för ökade insatser inom socioekonomiskt utsatta områden (dnr Af-2022/0029 2963). Enligt den senaste återrapporteringen hade Arbetsförmedlingen fram t.o.m. augusti 2023 ingått överenskommelser med 279 kommuner utifrån den nya samverkansmodellen. Samverkansmodellen har underlättat för att ta fram och stärka rutiner och arbetsformer för samverkan mellan myndigheten och kommuner. Modellen har även underlättat för att fokus numera ligger på funktion snarare än person. När det gäller arbetsgivarperspektivet framhålls det i rapporten att arbetsgivarnas roll i samverkan kan behöva stärkas, ett arbete som kommer att inledas under hösten 2023 (dnr Af-2023/0095 4346).

Uppdrag till Statskontoret om effektiviteten i Arbetsförmedlingens användning av förvaltningsmedel

I oktober 2023 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att analysera och bedöma effektiviteten i Arbetsförmedlingens användning av förvaltningsmedlen. Analyser och bedömningar ska ta sin utgångspunkt i hur användningen av förvaltningsmedlen stöder myndighetens uppgifter och uppdrag, med särskilt fokus på myndighetens arbete med arbetssökande och arbetsgivare. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 januari 2025 (A2023/01353).

Budgetpropositionen för 2024

Regeringen framhåller att Arbetsförmedlingen behöver bli mer effektiv med ett tydligt fokus på kärnverksamheten. Mot bakgrund av konjunkturavmattningen finns det samtidigt behov av att förbättra Arbetsförmedlingens förutsättningar att hantera en ökad arbetslöshet och höja kvaliteten i myndighetens kontrollarbete. Regeringen föreslår därför en förstärkning av myndighetens förvaltningsanslag för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.6).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om Arbetsförmedlingen behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 19 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att många arbetsgivare i dag har svårigheter att komma i kontakt med arbets sökande som har rätt kompetens. Utskottet menar att en välfungerande arbetsförmedling är grundläggande för att minska matchningsproblematiken och i övrigt bidra till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Liksom regeringen anser utskottet att Arbetsförmedlingen behöver bli mer effektiv med ett tydligt fokus på kärnverksamheten. Som ett led i att återupprätta arbetslinjen behöver myndighetens förvaltningsmedel användas mer effektivt när det gäller bl.a. uppdragen om kontroll av arbets sökande och stöd i arbetsgivares rekryteringsarbete.

Utskottet noterar att motionärerna i kommittémotionerna 2023/24:2620 (S) yrkande 5, 2023/24:2464 (C) yrkande 2 samt motionerna 2023/24:1938 (S) och 2023/24:1989 (S) alla lyfter fram betydelsen av att Arbetsförmedlingens lokala närvaro stärks i hela landet. I sammanhanget framhålls också betydelsen av att Arbetsförmedlingen har ändamålsenliga arbetsgivarkontakter och en väl fungerande samverkan med kommunerna. Utskottet konstaterar att Arbetsförmedlingens uppdrag har förtydligats när det gäller dels ansvar för samverkan med kommuner, dels tillgång till likvärdig service och likvärdigt stöd i hela landet. Utskottet anser att det är viktigt att Arbetsförmedlingen kan ha en ändamålsenlig lokal närvaro i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommunerna. Arbetsförmedlingens lokala närvaro är också en förutsättning för att upprätthålla ändamålsenliga kontakter med arbetsgivarna. Utskottet noterar att myndigheten utifrån en utprovad samverkansmodell nu har träffat överenskommelser om samverkan med flertalet kommuner.

När det gäller behovet av ökad närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar, som tas upp i kommittémotion 2023/24:2620 (S) yrkande 7, kan utskottet konstatera att Arbetsförmedlingen har ett pågående uppdrag med just denna inriktning. Utskottet noterar att myndigheten i en första återrapportering gör bedömningen att långtidsarbetslösa kommer att få tillgång till ett förbättrat stöd under 2023. I detta ligger bl.a. en fortsatt fördjupning i de utmaningar och behov som är kopplade till områden med socioekonomiska utmaningar. När det gäller situationen i områden med socioekonomiska utmaningar vill utskottet också framhålla att det ser positivt på regeringens breda angreppssätt för att komma till rätta med de problem som finns i många av dessa områden.

Utskottet följer myndighetens arbete och utgår från att såväl närvaron som samarbetet med arbetsgivare och samverkan med kommuner fortsätter att utvecklas i linje med de förutsättningar som anges i förordningar och uppdrag. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl att ta initiativ på området, varför de aktuella yrkandena bör avslås.

När det gäller reformeringen av Arbetsförmedlingen som uppmärksammas i bl.a. kommittémotion 2023/24:2464 (C) yrkande 1 kan utskottet konstatera att regeringen har gett Arbetsförmedlingen ett flertal uppdrag med den inriktning som efterfrågas i motionen. Flera av dessa har nu också slutredovisats. En bärande del i reformeringen var att arbetsmarknadspolitiska

insatser i större utsträckning skulle utföras av leverantörer på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Utskottet kan konstatera att vidareutvecklade matchningstjänster, rusta och matcha 2, numera ges inom programmet förmedlingsinsatser. När det gäller myndighetens arbete gentemot personer med funktionsnedsättning, en fråga som lyfts fram i partimotion 2023/24:76 (V) yrkande 2, har detta varit en särskilt utpekad del i reformeringen. Utskottet noterar att verksamheten enligt återrapporteringarna har utvecklats i riktning mot mer individanpassade insatser med kundens behov i fokus. Utskottet följer regeringens och myndighetens fortsatta arbete i fråga om reformeringen och ser inte skäl att nu ta initiativ till ytterligare åtgärder, varför yrkandena bör avslås.

I kommittémotion 2023/24:385 (SD) yrkande 1 anser motionärerna att möjligheterna för Arbetsförmedlingen att göra individuella bedömningar och anvisningar bör öka. Utskottet har inget att invända mot en sådan inriktning och kan konstatera att Arbetsförmedlingen har i uppdrag att utveckla den arbetsmarknadspolitiska bedömningen och de individuella handlingsplanerna, bl.a. för att de insatser och aktiviteter som planeras ska vara sammanhållna och samordnade utifrån den enskildes stödbehov. För utskottet framstår det som att Arbetsförmedlingens utvecklingsarbete bedrivs i linje med det som motionärerna efterfrågar, och utskottet anser därmed att det inte finns skäl för något initiativ till regeringen i frågan. Det aktuella yrkandet bör därför avslås.

I partimotion 2023/24:2691 (MP) yrkande 51 ser motionärerna behov av ökad kontroll av Arbetsförmedlingens internkostnader. Utskottet konstaterar att Statskontoret nyligen har fått i uppdrag att analysera och bedöma effektiviteten i Arbetsförmedlingens användning av förvaltningsmedlen. Utskottet anser att denna typ av verksamhetsuppföljning och de rekommendationer som eventuellt kommer att lämnas rimligen ligger i linje med motionärernas önskemål. Därmed finner utskottet inte skäl till ytterligare initiativ på området, varför yrkandet bör avslås.

Arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. kontroll av och förändringar i regelverket för subventionerade anställningar.

Jämför reservation 9 (S), 10 (V), 11 (C) och 12 (MP) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2620 ser Teresa Carvalho m.fl. (S) behov av att slå vakt om den svenska modellen (yrkande 2). Motionärerna förespråkar en aktiv arbetsmarknadspolitik som både erbjuder stöd och ställer krav på den

arbets sökande (yrkande 3). När det gäller ungas etablering på arbetsmarknaden anser motionärerna att det finns skäl att återinföra s.k. utbildningskontrakt (yrkande 17) och införa en insats motsvarande den s.k. 90-dagarsgarantin (yrkande 18). Vidare när det gäller de arbetsmarknadspolitiska insatserna anser motionärerna att det finns skäl att minska anvisningsvolymerna till matchningstjänster (yrkande 8). I fråga om arbetsmarknadsutbildningar vill motionärerna dels dubbla antalet deltagare, dels inrikta styrningen mot ett mer jämställt utbud (yrkandena 10 och 11). Därutöver uppmärksammar motionärerna risken att oseriösa och kriminella företag drar nytta av systemet med subventionerade anställningar. Som ett led i det pågående arbetet att bekämpa fusket föreslås att krav på kollektivavtal ska omfatta alla arbetsgivare som anställer arbetstagare inom ramen för de olika subventionerade anställningarna (yrkandena 46 och 47). Motionärerna föreslår också att beslut om nystartsjobb ska föregås av en arbetsmarknadsprövning (yrkande 48).

I kommittémotion 2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) anser motionärerna att arbetsmarknadspolitiska insatser som utgår från födelse land på sikt bör avvecklas (yrkande 13). Det är individens behov och förutsättningar som ska vara avgörande för vilket stöd som ska sättas in.

I partimotion 2023/24:2339 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anser motionärerna att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att se över hur de individer som har medicinska begränsningar, saknar sjukpenninggrundande inkomst och uppstår försörjningsstöd kan få stöd att kunna återgå i eller få arbete (yrkande 13).

I kommittémotion 2023/24:441 anser Ciczie Weidby m.fl. (V) att det krävs ytterligare åtgärder för att skapa ordning och reda när det gäller subventionerade anställningar. Motionärerna föreslår till att börja med att arbetsgivare som anställer personer med subventioner ska vara skyldiga att utfärda ett arbetsintyg till de anställda när deras anställning upphör (yrkande 1). Vidare bör det vara möjligt för myndigheter och journalister att granska vilka företag som tar emot statliga lönesubventioner, samtidigt som skyddet för den enskildes integritet säkras (yrkande 2). För att säkerställa att personer med subventionerade anställningar garanteras rätt lön, schysta arbetsvillkor och rimliga arbetstider föreslår motionärerna att det görs en kartläggning av dessa förhållanden differentierad på branscher, kön och utländsk bakgrund (yrkande 4). Arbetsförmedlingen bör också ges i uppdrag att skärpa kontrollen och uppföljningen av arbetsgivare som tilldelas stöd inom ramen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (yrkande 6). Dessutom anser motionärerna att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att dels se över nu gällande regelverk och rutiner för subventionerade anställningar, dels föreslå ytterligare åtgärder för att motverka missbruk och överutnyttjande av arbetsmarknadspolitiska insatser (yrkande 9).

Vidare i kommittémotion 2023/24:441 (V) anser motionärerna att alla subventionerade anställningar bör omfattas av lagen (1982:80) om anställningsskydd (yrkande 5). Dessutom bör regelverket för samtliga

subventionerade anställningar förtydligas så att löner och villkor blir i nivå med kollektivavtal i branschen, vilket inbegriper att begreppet väsentliga delar tas bort från förordningar som reglerar de arbetsmarknadspolitiska insatserna och att villkor likvärdiga med kollektivavtalen även gäller för nystartsjobb (yrkande 8). När det gäller nystartsjobben föreslår motionärerna att kravet om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av eller vara likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal ska återinföras (yrkande 3). Vidare föreslås det att nystartsjobbets rättighetsstyrda konstruktion ändras så att arbetsmarknadspolitisk prövning och samråd behöver genomföras inför beslut om utbetalande av subventionen (yrkande 7).

I kommittémotion 2023/24:2464 anser Jonny Cato m.fl. (C) att dagens olika anställningsstöd bör ses över med inriktningen att fokusera på de effektivare nystartsjobben (yrkande 5). För att effektivisera systemet anser motionärerna att antalet stödformer bör minska och reglerna för de individuella stödformerna förenklas, med undantag för de stöd som berör personer med funktionsvariation.

I partimotion 2023/24:2691 lyfter Märta Stenevi m.fl. (MP) fram vikten av att satsa på arbetsmarknadsutbildningar (yrkande 45). Vidare anser motionärerna att rörligheten på arbetsmarknaden behöver öka, både för de som står utanför och de som i dagsläget har jobb (yrkande 46).

I motion 2023/24:943 av Dzenan Cisija (S) lyfter motionären fram behovet av insatser för att stärka arbetsmarknaden, bl.a. resurser för att bygga ut arbetsmarknadsutbildningarna.

I motion 2023/24:1539 framhåller Johan Andersson m.fl. (S) att det bör ses över hur fackligt samråd vid arbetsmarknadspolitiska insatser kan förstärkas.

I motion 2023/24:1960 håller Aida Birinxhiku m.fl. (S) fram behovet av att stärka arbetsmarknaden för unga i Västsverige, bl.a. genom satsningar på ungdomsjobb i utsatta områden.

I motion 2023/24:1973 vill Zara Leghissa m.fl. (S) verka för en arbetsmarknadspolitik som understöder människors omställningsförmåga (yrkande 2).

Gällande rätt

Arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Av 1 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten består av arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Programmen och insatserna syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete. Programmen och insatserna hanteras av Arbetsförmedlingen om inte något annat föreskrivs.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är i stor utsträckning reglerad i förordningar. Som exempel innehåller förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten närmare bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet, bl.a. när det gäller

kontroll av arbetsgivare vid arbetsplatsförlagda program och insatser. Vidare framgår av 9 § att innan någon anvisas ett arbetsmarknadspolitiskt program som är förlagt till en arbetsplats eller tar del av en arbetsmarknadspolitisk insats som är förlagd till en arbetsplats ska Arbetsförmedlingen ge den sammanslutning av arbetstagare som är part i en lokal förhandling med arbetsgivaren tillfälle att yttra sig.

Förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program innehåller bestämmelser om de arbetsmarknadspolitiska programmen arbetsmarknadsutbildning, validering, arbetspraktik, stöd till start av näringsverksamhet, förberedande insatser och projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning.

Förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser innehåller bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser, som innebär att den enskilde erbjuds att hos en anordnare ta del av individuellt utformade aktiviteter. Enligt regeringen ger förmedlingsinsatserna en tydligare rättslig reglering för Arbetsförmedlingens fortsatta anskaffning av de vidareutvecklade matchningstjänsterna enligt myndighetens uppdrag om en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Tjänsten rusta och matcha 2 är den matchningstjänst som numera tillhandahålls inom programmet förmedlingsinsatser.

Subventionerade anställningar

När det gäller de subventionerade anställningarna har det genom åren förekommit en lång rad av olika stödformer i den statliga arbetsmarknadspolitiken. Till de förändringar som genomförts under senare år hör att traineejobb, särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd och instegsjobb i maj 2018 ersattes med anställningsstödet introduktionsjobb. De nuvarande subventionerade anställningarna är yrkesintroduktionsanställningar, introduktionsjobb och nystartsjobb. Därtill finns etableringsjobben, som ännu inte tillämpas. Yrkesintroduktionsanställningar, nystartsjobb och etableringsjobb är rättighetsstyrda och utgör inte ett arbetsmarknadspolitiskt program. För personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns lönebidrag och skyddat arbete.

I förordningen (2013:1157) om stöd för yrkesintroduktionsanställningar finns bestämmelser om den subventionerade anställningen yrkesintroduktionsanställning. Målgruppen är ungdomar i åldern 15–24 år, nyanlända och långtidsarbetslösa. En yrkesintroduktion ska vara en möjlighet att lära sig ett yrke på arbetsplatsen samtidigt som den anställde erbjuds ett jobb med lön. Som krav för stöd gäller bl.a. att anställningen omfattas av ett centralt kollektivavtal om yrkesintroduktion eller av ett hängavtal till ett sådant kollektivavtal, och som innehåller en andel med utbildning eller handledning. Stödet lämnas till arbetsgivaren som en skattesubvention och som bidrag för handledning. I enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2022 avskaffas stödet för yrkesintroduktionsanställningar fr.o.m. 2024.

I förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd finns bestämmelser om särskilt anställningsstöd i form av introduktionsjobb. Målgruppen är personer som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin, har deltagit i ungdomsgarantin i minst 200 ersättningsdagar samt vissa nyanlända invandrare. Som krav för stöd gäller bl.a. att lön och andra anställningsförmåner följer av kollektivavtal eller i väsentliga delar är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal inom branschen. Stödet lämnas till arbetsgivaren som en skattesubvention.

I förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb finns bestämmelser om den subventionerade anställningen nystartsjobb. Målgruppen är personer som har varit utan arbete en längre tid, personer som har deltagit i arbetsmarknadspolitiska program en längre tid och personer som saknar en fast anknytning till arbetslivet. Som krav för stöd gäller bl.a. att lön följer av kollektivavtal eller är likvärdig med lön enligt kollektivavtal inom branschen. Stödet lämnas till arbetsgivaren som en skattesubvention.

I förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb finns bestämmelser om den subventionerade anställningen etableringsjobb. Målgruppen är nyanlända invandrare och långtidsarbetslösa personer. Ersättningen betalas direkt till arbetstagaren. Anställningsformen tillämpas ännu inte, men i budgetpropositionen för 2024 aviserar regeringen att den avser att genomföra de regelförändringar som behövs för att etableringsjobben ska kunna komma på plats.

Arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller med lönebidrag för utveckling i anställning är undantagna vissa delar av lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Felaktiga utbetalningar

När det gäller felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten finns bestämmelser i lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen. Lagen innehåller skyldigheter för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter på begäran från Arbetsförmedlingen. Avsikten med att införa lagen var att stärka kontrollfunktionen och motverka felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (prop. 2019/20:117, bet. 2019/20:AU12, rskr. 2019/20:282).

Bakgrund

Arbetsförmedlingens uppdrag att förbättra arbetet med arbetsgivarkontakter m.m.

I regleringsbrevet för 2023 har regeringen gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att bl.a. utveckla och förbättra arbetet med arbetsgivarkontakter och vidta andra nödvändiga åtgärder, i myndighetens egen regi liksom vid behov hos

leverantörer, för att öka antalet deltagare i arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning, lönebidrag och andra subventionerade anställningar.

I sin redovisning av uppdraget från oktober 2023 gör Arbetsförmedlingen den sammantagna bedömningen att intentionen, både långsiktigt och för 2023, är att förstärka arbetet med arbetsgivare i syfte att bryta och förhindra långtidsarbetslöshet. Därför fokuserar myndigheten bl.a. på effektiviseringar och utveckling av digitala flöden.

När det gäller arbetsmarknadsutbildning har Arbetsförmedlingen tagit fram en tydlig inriktning för att förbättra denna insats. Syftet är att fler arbetssökande ska komma i arbete genom arbetsmarknadsutbildning. Den nya inriktningen ska även främja mångfald, jämlikhet, jämställdhet och tillgänglighet samt bidra till att uppnå myndighetens särskilda mål för kvinnors deltagande i arbetsmarknadsutbildning (dnr Af-2023/0025 6765).

Arbetsförmedlingens uppdrag i fråga om personer som är sjukskrivna

Enligt regleringsbrevet för 2023 har Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i uppdrag att i samverkan se till att fler kvinnor och män ges nödvändigt stöd för återgång i arbete eller omställning till ett nytt arbete. Sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning ska så tidigt som möjligt få tillgång till insatser inom ramen för myndigheternas rehabiliteringssamverkan för att utveckla eller återfå arbetsförmågan och därmed kunna återgå i, eller få, arbete. Uppdraget ska redovisas senast den 12 april 2024.

Arbetsförmedlingens uppdrag om matchningstjänster

Regeringen gav i juni 2022 Arbetsförmedlingen i uppdrag att införa vidareutvecklade matchningstjänster med grund i det arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser och beakta vissa förhållanden vid anskaffning och förvaltning av dessa tjänster (A2022/00859). För att alla deltagare ska ges ett ändamålsenligt stöd anges i uppdraget bl.a. att myndigheten ska utforma ändamålsenliga krav på matchningstjänsternas utförande så att inriktningen och omfattningen på stödet på ett bättre sätt än inom befintliga matchningstjänster svarar mot varierande behov hos deltagare, bl.a. arbetssökande som står olika långt från arbetsmarknaden.

Enligt uppdrag i regleringsbrevet för 2023 ska Arbetsförmedlingen redovisa utvecklingen för de utvecklade matchningstjänsterna, bl.a. hur resultaten i form av övergångar till arbete och reguljär utbildning varierar mellan olika grupper av deltagare. Arbetsförmedlingen redovisade i oktober 2023 bl.a. att andelen som övergår till och fortsätter med arbete eller studier i minst fyra månader uppgår till 33 procent. Arbete står för 83 procent av de resultaten och utbildning för de resterande 17 procenten. Ungefär två tredjedelar av anställningarna är osubventionerade och en tredjedel är subventionerade (dnr Af-2023/0081 0110).

Vidare har regeringen i regleringsbrevet för 2023 gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att verka för att deltagare i matchningstjänster ska ta del av andra

arbetsmarknadspolitiska insatser, antingen parallellt med deltagande i matchningstjänsten eller genom att övergå till andra insatser. Arbetsförmedlingen ska i detta arbete särskilt prioritera arbetsinriktade insatser, såsom arbetspraktik och arbetsmarknadsutbildning. Uppdraget ska redovisas senast den 10 juni 2024.

Arbetsförmedlingens kontrolluppdrag

Mål i regleringsbrev

Enligt målbeskrivningen i regleringsbrevet för 2023 ska Arbetsförmedlingen bidra till det övergripande målet att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, andelen felaktiga utbetalningar ska minska och fel ska motverkas. Andelen felaktiga utbetalningar från de ersättningar som Arbetsförmedlingen hanterar ska därför minska. När det gäller åiterrapporteringskrav ska myndigheten redovisa måluppfyllelsen, genomförda åtgärder för att minska de felaktiga utbetalningarna och en bedömning av åtgärdernas effekter. Redovisningen ska därutöver omfatta bl.a. upptäckta felaktiga utbetalningar (antal utbetalningar och totalt belopp).

När det gäller uppfyllelse av mål i regleringsbrev redovisas detta normalt i samband med myndighetens årsredovisning, senast i årsredovisning 2022 (dnr Af-2022/0111 2738). Arbetsförmedlingen gör bedömningen att målen har uppnåtts i enlighet med myndighetens förväntan eftersom det utvecklade kontrollarbetet har lett till flera återkrav och därmed fler upptäckta felaktiga utbetalningar. Initiativ och åtgärder som genomförts under 2022 har bidragit till att förbättra myndighetens kontrollarbete och arbetet mot felaktiga utbetalningar. Automatisering och organisatorisk koncentrerings av vissa uppgifter inom myndigheten har skapat än bättre förutsättningar för en enhetlig och mer rättssäker kontroll och handläggning.

Uppdrag om rätt från början

När det gäller felaktiga utbetalningar ska Arbetsförmedlingen enligt uppdrag 3.1 i regleringsbrevet för 2023 utgå från den problembild de själva ser i arbetet med att förebygga felaktiga utbetalningar. Myndigheten ska bl.a. redovisa vilka åtgärder som har vidtagits med det primära syftet att säkerställa och underlätta för den enskilde att lämna korrekta uppgifter till grund för beslut om ersättning. I sin redovisning av uppdraget från oktober 2023 gör Arbetsförmedlingen den sammantagna bedömningen att de åtgärder som myndigheten har vidtagit har resulterat i att förutsättningarna för arbetsökande och arbetsgivare att lämna korrekt information och agera enligt regelverket har förbättrats. Myndigheten framhåller dock att finns kvarstående utvecklingsbehov som myndigheten arbetar vidare med.

Kontroll och uppföljning av leverantörer

I en åiterrapport från april 2022 om arbetet med kontroll och uppföljning av leverantörer redovisar myndigheten bl.a. hur man tidigt försöker identifiera oseriösa aktörer och förebygga och förhindra att sådana aktörer verkar inom

arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen framhåller att utvecklingen inom kontroll- och uppföljningsarbetet fortgår i hög takt. Även om vissa delar är på plats kvarstår ytterligare utvecklingsbehov. Dessa kan förenklat sammanfattas i att myndigheten, utöver teknisk utveckling, behöver säkerställa enhetliga processer och arbetsätt i alla led inom kontroll och uppföljning av leverantörer respektive tjänster. Processerna behöver digitaliseras och automatiseras för att öka effektiviteten. Därutöver behöver enligt myndigheten arbetet inom olika aspekter av kontroll och uppföljning av leverantörer och tjänster gå mot en ökad specialisering (dnr Af-2022/0021 1299).

Myndighetsgemensamt arbete mot arbetslivskriminalitet

I december 2017 gav regeringen i uppdrag åt Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket att under 2018–2020 utveckla ändamålsenliga och effektiva metoder för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet (A2017/02422/ARM). Under perioden 2018–2020 genomförde myndigheterna drygt 4 200 gemensamma kontroller.

I januari 2021 förnyade regeringen uppdraget till de deltagande myndigheterna och gav Arbetsmiljöverket i uppdrag att samordna arbetet (A2021/00085). Myndigheterna ska bl.a. utifrån sina respektive uppgifter fortsätta att samverka kring utveckling av metoder och genomförandet av myndighetsgemensamma kontroller, med särskilt fokus på att skapa förutsättningar för varaktig samverkan.

I februari 2022 fick Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och Skatteverket bl.a. i uppdrag att under 2022 påbörja inrättandet av regionala center mot arbetslivskriminalitet till vilka övriga samverkande myndigheter ska ansluta sig successivt, dock senast i slutet av 2023. Totalt ska sju center vara inrättade inom ramen för uppdraget (A2022/00333). I november 2023 inrättades det sjätte centret i Stockholm och det sjunde centret ska enligt planen inrättas i Malmö i december 2023.

Delegationen mot arbetslivskriminalitet

I september 2021 beslutade regeringen att inrätta en nationell delegation mot arbetslivskriminalitet (dir. 2021:74). I ett delbetänkande görs bl.a. en bedömning av omfattningen av arbetslivskriminalitet i vissa välfärdssystem som har koppling till arbetslivet (SOU 2023:8). När det gäller särskilt subventionerade anställningar anges det att andelen arbetslivskriminalitet understiger 1 procent av de totala utbetalningarna. Delegationen påpekar att skattningen bygger på Arbetsförmedlingens s.k. omfattningsstudie och bör betraktas som en nedre gräns eftersom det här endast handlar om upptäckta felaktigheter som kommer fram i granskningar av beslutade återkrav (avsnitt 3.4.4).

Nationell strategi mot arbetslivskriminalitet

I juli 2022 beslutade regeringen om en nationell strategi mot arbetslivskriminalitet (A2022/00996). Regeringen framhåller att en del av det som benämns arbetslivskriminalitet rör missbruk av välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade eller skattesubventionerade system; det handlar bl.a. om utnyttjande av arbetsmarknadspolitiska insatser och program. Vidare lyfter regeringen fram att för att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att hindra utbetalningar till oseriösa aktörer och på så sätt motverka att arbetstagare utnyttjas har förordningar om olika anställningssubventioner skärpts. Det gäller förordningarna med subventioner för nystartsjobb, yrkesintroduktionsanställningar, särskilt anställningsstöd och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt förordningen för hantering av personuppgifter. Förordningsändringarna trädde i kraft den 1 september 2022.

Granskning av kontrollen av subventionerade anställningar

Riksrevisionen har nyligen publicerat en granskning av kontrollen av subventionerade anställningar. Som bakgrund till granskningen anges bl.a. att bedrägerier mot välfärdssystemen under senare år har blivit alltmer avancerade, vilket ställer höga krav på de utbetalande myndigheternas kontrollverksamhet. Företag och föreningar riskerar att användas som brottsverktyg och de subventionerade anställningarna har av regeringen bedömts vara ett av de mest utsatta välfärdssystemen. Granskningen visar också att det finns risker kopplade till insatsernas utformning. Det handlar bl.a. om skenanställningar, dåliga arbetsvillkor och att insatserna går till personer som inte har rätt till dem. Enligt Riksrevisionen är nystartsjobben särskilt riskfyllda eftersom ersättningen är hög och kontrollerna är färre än för andra stöd. Riksrevisionen framhåller att regeringen under senare år haft stort fokus på att minska felaktiga utbetalningar och att möjligheterna att stoppa oseriösa arbetsgivare har förbättrats. Nya åtaganden för Arbetsförmedlingens har dock trängt undan ordinarie kontrollarbete, vilket enligt Riksrevisionen medfört längre ledtider innan ärenden utreds (RiR 2023:17).

Drivkraft till arbete i försörjningsstödet

I juli 2022 beslutade regeringen att en särskild utredare ska utreda och ta fram förslag på åtgärder för att öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för personer som får försörjningsstöd. Att bryta långvarigt bistånd är enligt regeringen komplext eftersom biståndsmottagare är en heterogen grupp med olika behov av stöd och insatser. Syftet är att identifiera åtgärder som bidrar till att personer snabbare når arbetsmarknaden, underlättar integrationen för utrikes födda kvinnor och män samt bryter segregationen och långvarigt biståndsmottagande. Utredaren ska analysera ekonomiska drivkrafter till arbete inom försörjningsstödet och bl.a. följa upp jobbstimulansen och undersöka möjligheten att införa en jobbprenie och klargöra ansvarsfördelningen och rollfördelningen mellan staten och kommunerna för

långtidsarbetslösa, bl.a. vid studier, i syfte att förbättra samverkan (dir. 2022:124).

I juli 2023 beslutade regeringen om ett tilläggsdirektiv som bl.a. innebär att uppdraget utvidgas till att ta fram en modell för hur ett bidragstak som begränsar den sammantagna nivån på bidrag och ersättningar för hushåll kan utformas och genomföras. Syftet är att säkerställa att det alltid ska löna sig att arbeta framför att leva på bidrag. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast den 1 december 2024 (dir. 2023:70).

En nationell samordnare för en välfungerande sjukskrivningsprocess

En av regeringen utsedd nationell samordnare för en välfungerande sjukskrivningsprocess har haft i uppdrag att se över om det behövs några förändringar av gällande regelverk för att bättre stödja individens återgång till hälsa och arbete. I betänkandet Tillsammans för en välfungerande sjuk-skrivnings- och rehabiliteringsprocess (SOU 2020:24) finns förslag bl.a. om ett utvecklat samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för att möta individers behov av stöd.

Betänkandet har remitterats. Vissa av utredarens rekommendationer har resulterat i myndighetsuppdrag i regleringsbrev, och i övrigt pågår beredningsarbete inom Regeringskansliet.

90-dagarsgarantin för ungdomar

I budgetpropositionen för 2015 aviserade regeringen som ett led i att bekämpa ungdomsarbetslösheten en 90-dagarsgaranti för ungdomar (prop. 2014/15:1 utg.omr. 14 avsnitt 4.5). 90-dagarsgarantin innebar enligt regeringen en bortre gräns för hur länge en arbetslös person kan vara arbetslös innan hon eller han erbjuds ett arbete, en utbildning eller en insats som leder till arbete eller studier.

Arbetsförmedlingen fick i oktober 2014 i uppdrag att förbereda och genomföra garantin. Insatserna utbildningskontrakt och traineejobb var delar i införandet 90-dagarsgarantin. 90-dagarsgarantin ingick i Arbetsförmedlingens målbeskrivning i regleringsbrev för 2017 och 2018. Bland annat för att möjliggöra 90-dagarsgarantin tillsatte regeringen också Delegationen för unga till arbete.

Förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter

I oktober 2023 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå förbättrade möjligheter att utbyta information om enskilda inom och mellan myndigheter och andra organ som jämföras med myndigheter. Syftet är att information ska kunna utbytas i den utsträckning som det behövs för att myndigheterna bl.a. ska kunna förhindra, förebygga, upptäcka, utreda och ingripa mot fusk, felaktiga utbetalningar, regelöverträdelser och brottslighet så effektivt som möjligt, utan att det medför ett oproportionerligt intrång i den

personliga integriteten. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2025 (dir. 2023:146).

Statsbidrag till arbetstagarorganisationer för kostnader för att ge in yttranden till Arbetsförmedlingen

I förordningen (2022:1346) om statsbidrag till arbetstagarorganisationer för kostnader för att ge in yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser finns bestämmelser om statsbidrag till arbetstagarorganisationer för kostnader för att ge in yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser. I budgetpropositionen för 2024 aviserar regeringen ett avskaffande av det aktuella statsbidraget. Regeringen anser att det inte ska vara kopplat till en statlig ersättning att lämna in yttranden till myndigheter (prop. 2023/24:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.6).

Tidöavtalet

I Tidöavtalet anger samarbetspartierna Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna att de är överens om att ta ansvar för Sverige i ett gemensamt samarbete under mandatperioden 2022–2026. Inom ramen för avtalet finns ett antal samarbetsprojekt med syftet att ta fram en reformagenda med konkreta politiska förslag, bl.a. inom området tillväxt och hushållsekonomi.

När det gäller jobbpolitiken anger samarbetspartierna bl.a. att den arbetsmarknadspolitiska insatsfloran bör förenklas, med färre, kostnads-effektiva insatser som leder till jobb. Vidare framhålls det att den passiva långtidsarbetslösheten ska brytas genom tydliga krav och möjligheter att genomföra insatser som leder till jobb. Insatserna bör handla om utbildning som krävs för att komma in på arbetsmarknaden, svenska språket, högre grad av arbetsplatsnära erfarenhet samt hög och effektiv sökaktivitet. Reformarbetet för en effektivare jobbpolitik bör enligt samarbetspartierna också inriktas mot att arbetsgivare som anställer långtidsarbetslösa ska mötas av lägre anställningskostnader (s. 58).

När det gäller reformarbetet för ökat arbetsutbud och särskilt för de som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska de enligt avtalet delta i aktiviteter motsvarande sin arbetsförmåga för att få fullt bidrag. Kompetenshöjande insatser för ökad övergång till riktiga jobb ska prioriteras och samhällsnyttiga insatser ska införas. För att öka arbetsutbudet ska det enligt samarbetspartierna vidare genomföras en stor bidragsreform som gör det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete och egen försörjning, bl.a. genom införande av ett tydligt och anpassat aktivitetskrav i hela Sverige för de som har försörjningsstöd, där samhällsnyttiga insatser kan ingå (s. 58).

När det gäller sjukförsäkringen anges det bl.a. att fokus ska vara på rehabilitering och utformningen ska motverka onödigt många sjukskrivningar,

särskilt långa sådana, bl.a. genom tydligt definierade avstämningstillfällen (s. 58).

Budgetpropositionen för 2024

Som ett led i att återupprätta arbetslinjen aviserar regeringen införandet av ett aktivitetskrav på heltid för den som har arbetsförmåga och lever på försörjningsstöd och höjda krav för att kvalificera sig till den svenska välfärden. Regeringen avser att få etableringsjobben på plats för att bl.a. förbättra nyanländas möjligheter på arbetsmarknaden. I takt med att etableringsjobben införs ska andra arbetsmarknadspolitiska insatser fasas ut. För att skapa fler vägar till jobb föreslår regeringen fler utbildningsplatser och en effektivare arbetsmarknadspolitik (prop. 2023/24:1 med förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 1.1).

Vidare föreslår regeringen minskade medel till arbetsmarknadspolitiska program och insatser, bl.a. genom färre introduktionsjobb. Regeringen bedömer att de minskade medlen också innebär färre deltagare i främst matchningstjänster, samtidigt som det finns utrymme att öka antalet deltagare i andra insatser som t.ex. praktik (prop. 2023/24:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.6).

När det gäller arbetsmarknadsutbildning framgår det av resultatredovisningen att antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning under 2022 totalt var drygt 18 500, vilket var en minskning med ca 8 procent jämfört med föregående år. Minskningen var större bland män än bland kvinnor. Av det totala antalet deltagare under året var dock 69 procent män och 31 procent kvinnor. Regeringen gör bedömningen att män deltar i betydligt högre utsträckning än kvinnor i arbetsplatsnära insatser som arbetsmarknadsutbildning och subventionerade anställningar. (prop. 2023/24:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.3.3 och 3.4).

Tidigare riksdagsbehandling

Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

I proposition 2021/22:216 föreslår regeringen bl.a. lagändringar för att uppnå ett mer ändamålsenligt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och de leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten. Vid utskottsbehandlingen ställde sig utskottet bakom regeringens bedömning om behovet av de föreslagna lagändringarna för att understödja inriktningen att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska reformeras och att arbetsmarknadspolitiska insatser i större utsträckning än i dag ska utföras av leverantörer på uppdrag av Arbetsförmedlingen (bet. 2021/22:AU15). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:426).

Motioner

Motionsyrkanden om arbetsmarknadspolitiska program och insatser behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 26 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Till den svenska modellens grundpelare hör en arbetsmarknad som underlättar omställning. Detta förutsätter bl.a. starka och jämbördiga parter, som svarar för att samordna lönebildning och underlätta vid omställning på arbetsmarknaden. Utskottet noterar att motionärerna i kommittémotion 2023/24:2620 (S) yrkande 2 ser behov av att slå vakt om den svenska modellen. Motionärerna lyfter bl.a. fram parternas kompromissinriktade arbete som har gett reallöneökningar och unikt få konfliktdagar. Utskottet har ingen annan uppfattning än att det är av stor vikt att arbetsmarknadens parter ges möjlighet att fortsätta ta ansvar för villkoren på den svenska arbetsmarknaden. Utskottet delar dock inte motionärernas uppfattning att regeringens agerande i detta avseende på något sätt motiverar att utskottet tar initiativ på området. I sammanhanget vill utskottet peka på etableringsjobben och omställningsstudiestödet som är goda exempel på de verkligt viktiga reformer som regeringen nu genomför och som har sin bakgrund i överenskommelser mellan parterna. Yrkandet bör därmed avslås.

Vidare uppmanar motionärerna enligt yrkande 3 i samma motion till en aktiv arbetsmarknadspolitik som både erbjuder stöd och ställer krav på den arbetssökande. Utskottet anser visserligen att denna formulering sammanfattar viktiga utgångspunkter för en framgångsrik arbetsmarknadspolitik. De konkreta förslag till reformer som enligt motionärerna ska forma en sådan politik har utskottet emellertid svårare att ställa sig bakom. När det gäller ungas etablering på arbetsmarknaden framför motionärerna i yrkandena 17 och 18 krav på att återinföra såväl utbildningskontrakt som 90-dagarsgarantin. Det är möjligt att dessa reformer var relevanta för sin tid, men utskottet håller inte med om att det är en ordning som arbetsmarknadspolitiken bör återvända till. Betydelsen av utbildning kan dock inte överskattas och är enligt utskottet den enskilt viktigaste insatsen för att ungdomar långsiktigt ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. I sammanhanget vill utskottet också påminna om vad som tidigare anförts om att arbetsmarknadens behov i större utsträckning ska få styra hur utbildningar inom gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen dimensioneras. Mot denna bakgrund bör yrkandena avslås.

Utskottet anser att politiken nu i första hand behöver fokusera på att återupprätta arbetslinjen. Utskottet konstaterar att trots att Sverige har en hög sysselsättningsgrad är det många som inte försörjer sig genom eget arbete. Det är därför positivt att regeringen har en så tydlig inriktning på att drivkrafterna till arbete ska förbättras så att fler övergår till att försörja sig själva. Utöver det

behöver arbetsmarknadspolitiken bli mer effektiv för att skapa fler vägar till arbete. Utskottet välkomnar att regeringen nu ser till att etableringsjobben kommer på plats. Det är en betydelsefull reform för att öka nyanländas och långtidsarbetslösas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Utskottet ser också positivt på att regeringen aviserar att andra arbetsmarknadspolitiska insatser ska fasas ut i takt med att etableringsjobben införs.

När det gäller matchningstjänsterna efterfrågas det i nämnda kommittémotion 2023/24:2620 yrkande 8 minskade anvisningsvolymerna eftersom prioriteringen av denna insats enligt motionärerna har lett till en försvagning av Arbetsförmedlingen. Utskottet noterar förvisso att regeringen i budgetpropositionen för 2024 föreslår minskade medel till arbetsmarknadspolitiska program och insatser, vilket bl.a. bedöms innebära färre introduktionsjobb och matchningstjänster. Men de vidareutvecklade matchningstjänsterna, som de numera kallas, utgör fortfarande en central del av den reformerade arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Till viktiga förändringar av tjänsten hör ökade krav på stöd till deltagarna och att mer stöd riktas till deltagare som står längre ifrån arbetsmarknaden. Utskottet kan inte se att det finns skäl till några ytterligare initiativ om volymerna utöver vad som redan framgår av budgetpropositionen för 2024. Yrkanget bör därmed avslås.

När det gäller arbetsmarknadsutbildningarna anser motionärerna i kommittémotion 2023/24:2620 yrkandena 10 och 11 att antalet deltagare bör öka och styras mot ett mer jämställt uttag. Förslag om arbetsmarknadsutbildningarna finns även i partimotion 2023/24:2691 (MP) yrkande 45 och motion 2023/24:943 (S). Av resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2024 framgår det att män deltar i betydligt högre utsträckning än kvinnor i arbetsplatsnära insatser som arbetsmarknadsutbildning och subventionerade anställningar. Liksom regeringen anser utskottet att deltagandet i arbetsmarknadspolitiska insatser såsom arbetsmarknadsutbildning bör vara mer jämställt. Utskottet noterar att Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att analysera förutsättningarna att kombinera matchningstjänster med andra insatser, som t.ex. arbetsmarknadsutbildning. Värt att lyfta fram är också att myndigheten har tagit fram en ny inriktning för arbetsmarknadsutbildning med syftet att fler arbetssökande ska komma i arbete genom arbetsmarknadsutbildning. Den nya inriktningen ska även främja bl.a. mångfald och jämställdhet. Utskottet anser därmed att regeringens och myndigheternas arbete ligger i linje med vad som efterfrågas av motionärerna och ser således inte skäl att vidta ytterligare åtgärder på området, varför de aktuella yrkandena bör avslås.

Kommittémotionerna 2023/24:2620 (S) yrkande 48, 2023/24:441 (V) yrkandena 3 och 7 och 2023/24:2464 (C) yrkande 5 behandlar olika aspekter av nystartsjobben. Utskottet menar att det inom arbetsmarknadspolitiken behöver finnas tillgång till olika insatser anpassade till de arbetssökande, av vilka nystartsjobben är en viktig del. När det gäller krav på anställningsförmåner som ska kunna ställas på arbetsgivare för att få anställa personer med nystartsjobb handlar det enligt utskottet om att hitta en rimlig nivå för att

insatsen ska bli framgångsrik. Nivån bör vara sådan att den uppmuntrar arbetsgivare att anställa en person som står långt från arbetsmarknaden. Eftersom det inte finns någon skyldighet att anställa en viss arbetstagare kommer de krav som ställs på en potentiell arbetsgivare alltid att behöva vägas mot risken att ingen anställning kommer till stånd. Utskottet menar att det nuvarande regelverket är väl avvägt för att skapa vägar in på arbetsmarknaden för flera. Utskottet anser att detta resonemang är giltigt även när det gäller övriga subventionerade anställningar och krav på arbetsgivarna, t.ex. i fråga om kollektivavtal och arbetsintyg, som förs fram i kommittémotionerna 2023/24:2620 (S) yrkandena 46 och 47 och 2023/24:441 (V) yrkandena 1, 5 och 8. Även i dessa avseenden anser alltså utskottet att det befintliga regelverket är väl avvägt för att insatserna ska bli framgångsrika och kan därför inte se att det som motionärerna anför bör leda till något initiativ från utskottet. Därmed bör de aktuella yrkandena avslås.

När det gäller behovet av olika typer av kontroller av de subventionerade anställningarna för att bl.a. garantera rätt lön och rimliga arbetstider som tas upp i kommittémotion 2023/24:441 (V) yrkandena 2, 4, 6 och 9 vill utskottet understryka vikten av att motverka att subventionerade anställningar används i felaktiga syften. I ett bredare perspektiv handlar det om att motverka all form av arbetslivskriminalitet. Utskottet konstaterar att det finns alltför många exempel på oseriösa aktörer som utnyttjar både människor och skattemedel, vilket påverkar hela branscher negativt. Utskottet konstaterar också att Riksrevisionens nyligen publicerade granskning inte motsäger denna bild. Arbetslivskriminaliteten får även negativa konsekvenser för den svenska arbetsmarknadsmodellen som helhet eftersom den bl.a. bygger på förväntningar om respekt, hederlighet och en fungerande kontroll.

På samma gång noterar utskottet att regeringen och berörda myndigheter uppmärksammar de problem som finns på området och vidtar åtgärder för att möta problemen. Regeringens prioriteringar framgår bl.a. av arbetsmiljöstrategin för 2021–2025 där en arbetsmarknad utan brott och fusk framhålls som ett av strategins fyra huvudsakliga delområden. Regeringen har också beslutat om en nationell strategi mot arbetslivskriminalitet. Utskottet vill vidare lyfta fram det myndighetsgemensamma arbete som bedrivs för att motverka utbredningen av osund konkurrens och arbetslivskriminalitet och noterar att uppdraget har förlängts med ett tydligt fokus på att skapa en varaktig samverkan. I sammanhanget finns det också skäl att uppmärksamma den nyligen tillsatta utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter med syftet att förhindra och ingripa mot bl.a. fusk, regelöverträdelser och brottslighet.

När det gäller Arbetsförmedlingens roll för att motverka fusk noterar utskottet att en central del i den fortsatta reformeringen av myndigheten är att det finns ett tydligt fokus på kontrollfunktioner. Arbetsförmedlingen har också genom förordningsändringar fått större möjligheter att stoppa olämpliga arbetsgivare. Det finns också skäl att lyfta fram arbetstagarorganisationernas delaktighet i frågan om att motverka ett otillbörligt utnyttjande av

subventionerade anställningar. Utskottet konstaterar att arbetstagarorganisationernas information är ett viktigt underlag när Arbetsförmedlingen fattar beslut om program och insatser. Det bör dock inte, och här instämmer utskottet med regeringen, betalas ut medel för att ge in yttranden till Arbetsförmedlingen inför arbetsplatsförlagda program och insatser.

Sammantaget kan utskottet konstatera att det finns utmaningar när det gäller att kontrollera och motverka fusk av subventionerade anställningar men att regeringen och relevanta myndigheter bedriver ett aktivt arbete, varför utskottet inte finner skäl att ta något initiativ på området. De aktuella motionsyrkandena bör därför avslås. I sammanhanget vill utskottet även hänvisa till betänkande 2023/24:AU8 Arbetsmiljö och arbetstid där bl.a. frågor om arbetslivskriminalitet kommer att behandlas mer utförligt och med ett bredare perspektiv. Utskottet kommer också i ett senare betänkande under innevarande riksmöte att få möjlighet att återkomma till frågan om kontrollen av subventionerade anställningar när det behandlar regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning på området.

I kommittémotion 2023/24:385 (SD) yrkande 13 anser motionärerna att arbetsmarknadspolitiska insatser som utgår från födelseland bör avvecklas. Utskottet kan förvisso instämma med motionärerna om att individens behov och förutsättningar är avgörande för vilket stöd som ska sättas in. Samtidigt anser utskottet att insatser inriktade mot vissa målgrupper, bl.a. vissa nyanlända invandrare, har en viktig funktion för att hjälpa personer som står långt från arbetsmarknaden att få en anknytning till den reguljära arbetsmarknaden. Detta utesluter självklart inte att det återkommande bör göras en översyn vilka insatser som är motiverade, och utskottet noterar att det anges i Tidöavtalet att den arbetsmarknadspolitiska insatsfloran bör förenklas, med färre, kostnadseffektiva insatser som leder till jobb. Utskottet anser därmed att det aktuella yrkandet bör avslås.

Betydelsen av en fungerande återgång till arbete efter sjukskrivning, som tas upp i partimotion 2023/24:2339 (V) yrkande 13, är enligt utskottet en mycket angelägen fråga. För att åstadkomma en välfungerande sjukskrivningsprocess krävs det bl.a. en dialog och samverkan mellan de berörda aktörerna för att i möjligaste mån främja en återgång till hälsa och arbete. Utskottet noterar att dessa frågor har varit föremål för övervägande i betänkandet Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess. Utskottet noterar också att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har i uppdrag att i samverkan se till att fler kvinnor och män som är sjukskrivna ges nödvändigt stöd för återgång i arbete eller omställning till ett nytt arbete.

Av betydelse för en fungerande sjukskrivningsprocess är också att det finns tillräckliga drivkrafter till arbete i försörjningsstödet. Utskottet noterar här uppdraget till en särskild utredare att ta fram förslag till åtgärder för att öka drivkrafterna och möjligheterna till arbete i försörjningsstödet och bryta långvarigt biståndsmottagande. Vidare på samma tema noterar utskottet att det i Tidöavtalet aviseras en stor bidragsreform som ska göra det mer lönsamt att

gå från bidrag till arbete och egen försörjning, bl.a. genom införande av ett tydligt och anpassat aktivitetskrav för de som har försörjningsstöd. När det gäller sjukförsäkringen ska den fokuseras på rehabilitering och en utformning som motverkar onödigt många sjukskrivningar, särskilt långa sådana.

Mot bakgrund av pågående och kommande utrednings- och beredningsarbete på området finns det enligt utskottet inte skäl till något initiativ med anledning av det aktuella yrkandet, som därför bör avslås.

När det gäller betydelsen av rörlighet på arbetsmarknaden, som tas upp i partimotion 2023/24:2691 (MP) yrkande 46, vill utskottet hänvisa till vad som sagts ovan om den svenska arbetsmarknadsmodellen och den aktiva arbetsmarknadspolitiken med utbudsinriktade åtgärder som bl.a. arbetsmarknadsutbildningar. En arbetsmarknad för omställning behöver också stöttas av en väl fungerande arbetslöshetsförsäkring, vilken utskottet återkommer till i ett nedanstående avsnitt. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl att ta initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

Mot bakgrund av det anförda och regeringens samlade politik på området bör riksdagen även avslå motionerna 2023/24:1539 (S) om fackligt samråd vid arbetsmarknadspolitiska insatser, 2023/24:1960 (S) om att stärka arbetsmarknaden för unga i Västsverige och 2023/24:1973 (S) yrkande 2 om en arbetsmarknadspolitik som understöder människors omställningsförmåga.

Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. att tillsätta utredningar, nivån på taket för lönebidrag och att avskaffa begreppet nedsatt arbetsförmåga.

Jämför reservation 13 (S), 14 (SD), 15 (V), 16 (C) och 17 (MP) samt särskilt yttrande 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2620 anser Teresa Carvalho m.fl. (S) att det behöver säkerställas att personer med funktionsnedsättning får snabbt, effektivt och individanpassat stöd att komma i arbete eller utbildning (yrkande 14).

I kommittémotion 2023/24:385 anser Magnus Persson m.fl. (SD) att Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att säkerställa att myndigheten har det stöd och den specialistkompetens som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har rätt till (yrkande 2). Arbetsförmedlingen bör också ges möjligheten att ge rehabiliterande insatser och hjälpmedel till dem som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de är i anställning (yrkande 6).

Vidare anser motionärerna i kommittémotion 2023/24:385 att det finns skäl att utreda förutsättningarna för att ge Arbetsförmedlingen det fulla ansvaret för arbetsinriktat stöd (yrkande 7). I motionen föreslås också att det tillsätts en utredning om varför sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning inte påverkas av konjunkturen (yrkande 8). Motionärerna ser också ett behov av att utreda lönebidragstaket och kostnaden för att koppla det till det index som följer den allmänna löneutvecklingen (yrkande 10).

I partimotion 2023/24:76 framhåller Nooshi Dadgostar m.fl. (V) behovet av att ta fram en nationell handlingsplan med mål och åtgärder för att höja sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning i nivå med övriga befolkningen (yrkande 1). Vidare bör Arbetsförmedlingen ges tydliga direktiv om att funktionsnedsättning ska identifieras tidigt, att stöd utifrån behov ska ges skyndsamt och att arbetshjälpmedel ska kunna provas ut före en anställning och erbjudas skyndsamt till såväl arbetssökande som personer som redan har ett arbete (yrkande 3). Enligt motionärerna bör Arbetsförmedlingen ha ansvar för allt arbetslivsinriktat stöd för personer med funktionsnedsättning, såsom arbetshjälpmedel (yrkande 4). Arbetsförmedlingen bör också ges tydliga direktiv till och förutsättningar för att erbjuda personer med funktionsnedsättning ett personligt stöd samt säkra att samtliga arbetssökande ska kunna skriva in sig hos myndigheten (yrkande 5). Arbetsförmedlingen bör även få öronmärkta resurser för att kunna anställa fler specialister och handläggare i syfte att säkerställa att personer med funktionsnedsättning ges adekvat stöd (yrkande 6).

När det gäller arbetsmarknadstjänster för personer med funktionsnedsättning som Arbetsförmedlingen upphandlar från externa aktörer bör det enligt motionärerna i partimotion 2023/24:76 säkerställas att dessa kvalitets-säkras (yrkande 7). Vidare bör Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att satsa på arbetsmarknadstjänster för personer med funktionsnedsättning där det finns evidens för goda resultat, däribland tjänster som bygger på metoden supported employment och insatser där flera aktörer samarbetar för att ge individen ett sammanhållet stöd (yrkande 8). Arbetsförmedlingen bör även ges i uppdrag att samarbeta med funktionsrättsrörelsen i framtagandet av arbetsmarknadsåtgärder för målgrupper med olika funktionsnedsättningar (yrkande 11). När det gäller termen nedsatt arbetsförmåga anser motionärerna att regeringen bör gå vidare med Arbetsförmedlingens förslag att termen ska avskaffas inom arbetsmarknadspolitiken (yrkande 9).

Vidare ser motionärerna behov av att se över förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i syfte att utveckla och förbättra stödet till arbetsgivare som anställer personer med funktionsnedsättning (yrkande 10). Motionärerna anser också att de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med funktionsnedsättning bör reformeras och utformas utifrån hela mångfalden av funktionsnedsättningar i syfte att säkerställa ett individuellt, adekvat och långsiktigt stöd (yrkande 12). När det gäller de medel som avsätts i statsbudgeten för arbetsmarknadspolitiska stöd till personer med

funktionsnedsättning måste det enligt motionärerna säkerställas att dessa också kommer målgruppen till del (yrkande 13). Slutligen menar motionärerna att det även bör säkerställas att de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med funktionsnedsättning går att följa på individnivå (yrkande 14).

I kommittémotion 2023/24:2467 ser Martina Johansson m.fl. (C) behovet av tydliga åtgärder för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att driva företag (yrkande 18). Enligt motionärerna är detta idag näst intill omöjligt.

I kommittémotion 2023/24:923 anser Ulrika Westerlund m.fl. (MP) att Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att se över hur processen med arbetshjälpmiddel kan effektiviseras så att utprovning av dessa kan ske före påbörjad anställning (yrkande 1). Enligt motionärerna bör Arbetsförmedlingen också få i uppdrag att arbeta för att avsevärt korta väntetiderna för att få en funktionshinderskod (yrkande 2).

Gällande rätt

Den övergripande arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras bl.a. i lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och de underliggande förordningarna (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

När det gäller personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns även bestämmelser i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. I 1 § räknas de särskilda insatserna upp:

1. bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen
2. bidrag till litteratur och tolk för personer med syn- eller hörselnedsättning
3. bidrag för personligt biträde
4. särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS)
5. bidrag till uppstartskostnader vid start av näringsverksamhet
6. lönebidrag
7. skyddat arbete.

Förordningen innehåller också flera bestämmelser för var och en av de olika insatserna och dessutom vissa gemensamma bestämmelser. Regeringen gjorde under 2021 en ändring i 1 och 37 §§ i förordningen som syftar till att förtydliga att enbart personer med nedsatt arbetsförmåga till följd av en funktionsnedsättning får anvisas till Samhall (SFS 2021:290). Ändringarna trädde i kraft den 1 juni 2021. Förordningen innehåller även bestämmelser om återbetalning och återkrav. Av 51 § framgår att en mottagare av ekonomiskt bidrag är återbetalningsskyldig bl.a. om mottagaren har förorsakat att bidraget har lämnats på felaktig grund eller med ett för högt belopp genom att lämna oriktiga uppgifter.

När det gäller särskilt bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen för någon som är anställd framgår det av 3 och 4 §§ bl.a. att Arbetsförmedlingen lämnar

sådant bidrag för behov som kommer fram i samband med att anställningen börjar eller under de första tolv månaderna av anställningen. Försäkringskassan svarar för kostnader för arbetshjälpmedel för personer med funktionsnedsättning som redan har en anställning eller som är etablerade på arbetsmarknaden enligt bestämmelser i 30 kap. 5 § socialförsäkringsbalken och i förordningen (1991:1046) om bidrag till arbetshjälpmedel. När det gäller den som är anställd i skyddat arbete hos en offentlig arbetsgivare eller anställd med lönebidrag kvarstår Arbetsförmedlingens ansvar.

I 15–36 §§ förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns närmare bestämmelser om de tre olika lönebidragen. Av 16 § framgår att det är Arbetsförmedlingen som fattar beslut om lönebidrag. Därefter bör Arbetsförmedlingen pröva personens behov av insatser i följande ordning:

1. lönebidrag för utveckling i anställning
2. lönebidrag för anställning
3. lönebidrag för trygghet i anställning
4. skyddat arbete.

Lönebidrag för utveckling i anställning är riktat till personer som är i behov av en anställning för att pröva eller utveckla sin arbetsförmåga i förhållande till vissa arbetsuppgifter eller arbetsmarknaden i stort. Lönebidrag för utveckling i anställning kan beviljas hos arbetsgivare på den reguljära arbetsmarknaden och hos Samhall. Taket för den bidragsgrundande lönekostnaden är 20 000 kronor. När det gäller lönebidrag för utveckling i anställning hos Samhall har Arbetsförmedlingen ett särskilt uppdrag som innebär att unga under 30 år ska prioriteras.

Lönebidrag för anställning är riktat till personer som är i behov av att få eller stärka möjligheten att behålla en anställning. De stödande åtgärderna ska vara utformade så att de kan bidra till att personens arbetsförmåga förbättras i förhållande till de krav som ställs i den aktuella anställningen. Lönebidrag för anställning lämnas till anställningar på den reguljära arbetsmarknaden förutom hos Samhall AB. Taket för den bidragsgrundande lönekostnaden är 20 000 kronor.

Lönebidrag för trygghet i anställning är till för en person som är i behov av ett långvarigt stöd för att behålla en anställning. Bidrag kan lämnas t.ex. för en fortsatt anställning av en person som vid beslutstillfället har en anställning med lönebidrag. Taket för den bidragsgrundande lönekostnaden är 20 000 kronor.

Bakgrund

Funkautredningen

I december 2012 föreslog den s.k. Funkautredningen en förflyttning av myndighetsansvaret för arbetshjälpmedel för förvärvsarbetande från

Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen (SOU 2012:92). Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen delade Funkautredningens bedömning att Arbetsförmedlingen borde få ett helhetsansvar för arbets-hjälpmedel men konstaterade samtidigt att vidare utredning var nödvändig (SOU 2015:21).

Riksdagen beslutade i december 2013 i enlighet med utskottets förslag om ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt borde återkomma med förslag som tar sin utgångspunkt Funkautredningens förslag (bet. 2013/14:AU2, rskr. 2013/14:133). I budgetpropositionen för 2018 framhöll regeringen flera åtgärder som hade vidtagits i linje med Funkautredningen. Regeringen ansåg därmed att riksdagens tillkännagivande var slutbehandlat. Regeringen anförde vidare att det var viktigt att fortsätta följa upp och se över insatserna, bl.a. gällande arbetshjälpmedel, som riktas till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (prop. 2017/18:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.4.2).

Statistik om situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning

Statistiska centralbyrån (SCB) redovisade i april 2023 i enlighet med ett uppdrag i sitt regleringsbrev resultaten från en undersökning av situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2022. Av statistiken framgår bl.a. att andelen sysselsatta är lägre bland personer med funktionsnedsättning än i övriga befolkningen. Bland personer med funktionsnedsättning är sysselsättningsgraden 52 procent och bland personer med funktionsnedsättning som innebär en nedsatt arbetsförmåga är den 44 procent. I den övriga befolkningen är sysselsättningsgraden 81 procent. I övriga befolkningen är sysselsättningsgraden bland kvinnor lägre än bland män, men sysselsättningsgraden skiljer sig inte signifikant mellan kvinnor och män med funktionsnedsättning. Inför 2022 års undersökning genomförde myndigheten ett större utvecklingsarbete, vilket gör att resultaten från 2022 års undersökning inte är jämförbara med föregående års undersökningar.

Enligt regleringsbrevet för 2023 ska myndigheten ta fram och publicera statistik om situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning under 2023. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 29 april 2024.

Ekonomisk jämställdhet bland kvinnor och män med funktionsnedsättning

I regleringsbrevet för 2023 fick SCB i uppdrag att utveckla och öka kunskapen om ekonomisk jämställdhet bland kvinnor och män med funktionsnedsättning. Syftet med uppdraget är att komplettera dagens kunskap om inkomstgapet mellan könen med kunskaper om löne- och inkomstskillnader mellan kvinnor och män med funktionsnedsättning. Uppdraget ska slutredovisas i december 2024.

Översyn av termen nedsatt arbetsförmåga

I en återrapport till regeringen i november 2018 redovisar Arbetsförmedlingen en översyn av termen nedsatt arbetsförmåga inom arbetsmarknadspolitiken. Av översynen framgår att personer som berörs av termen påverkas av den. Vissa personer som är direkt berörda av den anser att den är rimlig medan andra anser att den är nedsättande. Funktionshindersrörelsen är kritisk till termen. Sammantaget gör Arbetsförmedlingen bedömningen att termen i en del fall har en negativ påverkan på personer som är direkt berörda. Termen kan också ha en negativ påverkan på den allmänna bilden av personer med funktionsnedsättning. Arbetsförmedlingen gör bedömningen att det behövs ett nytt språkbruk och föreslår att termen nedsatt arbetsförmåga avskaffas, såsom den används inom arbetsmarknadspolitiken i dag. Arbetsförmedlingen föreslår inte någon ersättningsterm utan menar att ett varierat språkbruk bör användas för att i varje enskild situation kunna beskriva det som faktiskt avses (dnr Af-2018/0050 7985).

Arbetsförmedlingens bedömning av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Enligt ett uppdrag i regleringsbrevet för 2021 har Arbetsförmedlingen analyserat myndighetens bedömningar för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. I uppdraget ingick bl.a. att analysera förutsättningarna att göra bedömningar tidigt vid arbetslöshet, rutiner för bedömningen och hur rutinerna efterlevs. I en återrapport från februari 2022 görs bedömningen att Arbetsförmedlingen har ett väl fungerande arbetssätt när det gäller att ta in underlag som styrker funktionsnedsättning. Däremot finns det brister i myndighetens efterlevnad av rutiner för att dokumentera en samlad bedömning som beskriver hur funktionsnedsättningen kan påverka arbetsförmågan (dnr Af-2022/0008 9266).

Arbetsförmedlingen införde under 2022 en kompletterande bedömning i förhållande till ohälsa och/eller funktionsnedsättning i hela landet. Den kompletterande bedömningen är ett komplement till den arbetsmarknadspolitiska bedömning som görs för alla arbetssökande. Med den kompletterande bedömningen avses ett enhetligt arbetssätt som syftar till att arbetssökande med en funktionsnedsättning som kan påverka möjligheterna till arbete eller studier får en likvärdig bedömning av förutsättningarna oavsett var i landet personen bor (dnr Af-2023/0052 1009).

Supported employment

Supported employment är en arbetsrehabiliteringsmetod som kännetecknas av en inriktning mot tidig arbetsplatsplacering med stöd. Metoden introducerades i USA på 1980-talet och går ut på att individen ska träna upp och utveckla sin arbetsförmåga på den arbetsplats där det tilltänkta jobbet finns. Strategin prioriterar därför att anskaffa ett arbete till deltagaren på ett tidigt stadium i rehabiliteringsprocessen. Arbetsförmedlingen tillämpar sedan 1993 supported

employment i ett arbetsmarknadspolitiskt program: Särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS). Studier har visat på tydligt positiva effekter på sannolikheten att vara i arbete efter 18 månader, och främst då subventionerat arbete.⁷

I en återsrapport från februari 2023 om behov hos långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden föreslår Arbetsförmedlingen att fler personer med funktionsnedsättning bör få ta del av s.k. förstärkta förmedlingsinsatser där SIUS-metodiken tillämpas (dnr Af-2022/0114 1951). I budgetunderlaget för 2024–2026 framhåller myndigheten att det pågår en utveckling av SIUS-programmet. Det innebär justerade arbetssätt för SIUS-resurserna för ett ökat fokus på det kundnära arbetet, ackvirering av platser samt stöd till fler arbetssökande och arbetsgivare (dnr Af-2022/0082 6814).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 39 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Funktionshinderspolitiken tar sin utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, bl.a. FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning ska kunna vara fullt delaktiga i alla delar av livet, även arbetslivet. Möjligheten till arbete är avgörande för att bryta utanförskap och stärka välfärden. Att ta till vara kompetens och arbetsförmåga hos alla människor är därför en viktig princip för arbetsmarknadspolitiken. Hur och i vilken grad en funktionsnedsättning påverkar arbetslivet beror i hög grad på omständigheterna.

Utskottet noterar att flertalet motionsförslag i detta avsnitt är inriktade på vad utskottet uppfattar som åtgärder av en mer övergripande karaktär med inriktningen att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och hitta vägar in på arbetsmarknaden för denna grupp. Det gäller partimotion 2023/24:76 (V) yrkandena 1, 7 och 11, kommittémotionerna 2023/24:385 (SD) yrkandena 2, 8 och 10 och 2023/24:2467 (MP) yrkande 18. Utskottet välkomnar motionärernas ambition att skapa ett arbetsliv med de bästa möjliga förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är också glädjande att det verkar finnas en gemensam insikt om att det är fråga om en

⁷ Fogelgren m.fl. (2023) "Is Supported Employment Effective for Young Adults with Disability Pension?: Evidence from a Swedish Randomized Evaluation", i *Journal of Human Resources*.

grupp som ofta är utsatt på arbetsmarknaden och att det är ett område som behöver prioriteras.

Till skillnad från motionärerna menar dock utskottet att regeringens prioriteringar och det arbete som pågår på området är anpassade för att stärka situationen för gruppen och skapa arbetstillfällen. Det gäller oavsett om det handlar om utredningsinsatser, styrning av myndigheter eller tillgången till specialistkompetens, vilket alla är exempel på sådant som tas upp i motionerna. Som ansvarig myndighet på området är Arbetsförmedlingen givetvis en viktig aktör med sin verktygslåda av insatser för arbetssökande, däribland insatser som är specifikt riktade till personer med funktionsnedsättning. Utskottet vill framhålla att myndighetens instruktion har förtydligats så att det framgår att myndigheten ska upprätthålla egen kompetens och verksamhet för att stödja personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete. Relevant i sammanhanget är även Arbetsförmedlingens särskilda uppdrag att anvisa personer med funktionsnedsättning som under lång tid varit utan arbete till lönebidrag för utveckling i anställning hos Samhall. Utskottet kommer under innevarande riksmöte att återkomma till Samhalls uppdrag och i samband med detta även Arbetsförmedlingens anvisningar av arbetssökande till Samhall. När det gäller särskilt samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och leverantörer noterar utskottet bl.a. den upphandlade tjänsten steg till arbete och vill framhålla vikten av uppföljning av tjänstens kvalitet och resultat, på samma sätt som gäller för all arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Vidare delar utskottet regeringens bedömning att det behövs mer kunskap om hur det ser ut med den ekonomiska jämställdheten bland kvinnor och män med funktionsnedsättning. SCB:s uppdrag på området bör kunna ge underlag för förbättrade analyser och politikutveckling. Sammantaget kan utskottet konstatera att det pågår ett aktivt arbete som i stora delar ligger i linje med motionärernas förslag. Därmed kan utskottet inte finna skäl för ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med något av de aktuella yrkandena, och de bör därför avslås.

Frågor om arbetshjälpmedel, bedömningen av förekomst av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan uppmärksammas i kommittémotion 2023/24:2620 (S) yrkande 14, kommittémotion 2023/24:385 (SD) yrkandena 6 och 7, partimotion 2023/24:76 (V) yrkandena 3–6 och kommittémotion 2023/24:923 (MP) yrkandena 1 och 2. När det gäller den arbetsmarknadspolitiska bedömningen noterar utskottet att Arbetsförmedlingen har haft i uppdrag att analysera processen och tillämpningen avseende förekomsten av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, liksom förutsättningarna för att göra bedömningar tidigt vid arbetslöshet. Utskottet noterar att det har införts en kompletterande arbetsmarknadspolitisk bedömning, bl.a. med syftet att få kortare ledtider till relevanta insatser. Liksom regeringen är utskottet dock bekymrad över att dessa bedömningar fortfarande tar alltför lång tid.

Vidare vill utskottet framhålla att den som är i behov av arbetshjälpmedel ska ha rätt till ett bra arbetsliv. Det är viktigt att regelverket och ansvarsfördelningen mellan de inblandade aktörerna skapar förutsättningar för ett bra och inkluderande arbetsliv. Utskottet noterar den s.k. Funkautredningens övervägande om bl.a. arbetshjälpmedel och regeringens uttalanden i samband med riksdagens tillkännagivande i fråga om utredningens förslag. Utskottet fortsätter att noga följa utvecklingen av det delade ansvaret mellan aktörer gällande arbetshjälpmedel och Arbetsförmedlingens arbete med att utveckla den arbetsmarknadspolitiska bedömningen samt förutsätter att regeringen vid behov vidtar åtgärder. Därutöver ser utskottet inget behov att ta initiativ med anledning av de aktuella motionsyrkandena, som därför bör avslås.

Metoden supported employment, där flera aktörer samarbetar för att ge individen ett sammanhållet stöd, är en fråga som särskilt tas upp i partimotion 2023/24:76 (V) yrkande 8. Utskottet instämmer med motionärerna om att detta verkar vara en framgångsrik metod och konstaterar att den sedan ett antal år tillämpas av Arbetsförmedlingen genom det arbetsmarknadspolitiska programmet särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS). Utskottet noterar att myndigheten har framfört till regeringen att fler personer med funktionsnedsättning bör få ta del av s.k. förstärkta förmedlingsinsatser där SIUS-metodiken tillämpas, liksom att det pågår en utveckling av SIUS-programmet. Således kan utskottet konstatera att det pågår ett arbete i den riktning som förordas av motionärerna och det aktuella yrkandet bör därför avslås.

När det gäller förslag om att avskaffa begreppet nedsatt arbetsförmåga, som tas upp i partimotion 2023/24:76 (V) yrkande 9, noterar utskottet i likhet med motionärerna att användningen av begreppet nedsatt arbetsförmåga är något som Arbetsförmedlingen har sett över. Det är välkommet att frågan uppmärksammas och att övervägningar görs för att på bästa sätt beskriva de utmaningar och möjligheter som finns på området. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att följa frågan och anser inte att det finns skäl att nu ta något initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

I partimotion 2023/24:76 (V) yrkandena 10 och 12 vill motionärerna se över förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och göra en översyn av de arbetsmarknadspolitiska stöden för denna grupp. Utskottet noterar att regeringen under 2021 gjorde en ändring i förordningen för att förtydliga att det enbart är personer med nedsatt arbetsförmåga till följd av en funktionsnedsättning som får anvisas till Samhall. Utskottet anser att denna ändring var motiverad men ser i övrigt inte behov av att vidta åtgärder utan menar att dagens regelverk i huvudsak är väl avvägt. Det samma gäller de särskilda stöden för denna grupp. Utskottet vill dock framhålla att utskottet i ett senare betänkande kommer att återkomma till bl.a. lönebidragen i samband med behandlingen av regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning av subventionerade anställningar. Mot denna bakgrund bör yrkandena avslås.

Arbetsförmedlingens användning av medel till arbetsmarknadspolitiska stöd till personer med funktionsnedsättning tas upp i partimotion 2023/24:76 (V) yrkandena 13 och 14. Som framhålls av motionärerna är det viktigt att dessa medel kommer den avsedda målgruppen till del, och liksom regeringen anser utskottet att det är bekymmersamt att lönebidragen fortfarande används i för liten utsträckning. Det är därför motiverat att Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att öka antalet deltagare i bl.a. lönebidrag. Utgångspunkten bör vara att medel för denna målgrupp ska utnyttjas fullt ut utifrån det stora behov som finns. Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen och vid behov vidtar ytterligare åtgärder. Med det anförda bör de aktuella yrkandena avslås.

Arbetsintegrerande sociala företag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om arbetsintegrerande sociala företag.

Jämför reservation 18 (MP).

Motionen

I partimotion 2023/24:2691 framhåller Märta Stenevi m.fl. (MP) behovet att undanröja hinder så att de arbetsintegrerande företagen kan vara en möjlig ingång till arbetsmarknaden för fler nyanlända personer (yrkande 30).

Bakgrund

Begreppet arbetsintegrerande sociala företag

I regeringens handlingsplan för arbetsintegrerande sociala företag från 2010 tydliggörs vad som avses med begreppet arbetsintegrerande sociala företag (N2010/1894/ENT). Begreppet avser företag som driver näringsverksamhet (producerar och säljer varor och/eller tjänster)

- med det övergripande ändamålet att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete, i arbetsliv och samhälle
- som skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt
- som i huvudsak återinvesterar sina vinster i den egna eller liknande verksamheter
- som är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet.

Definitionen återges i en rapport från Tillväxtverket från februari 2021 (Sociala företag i Sverige – kartläggning och dialog om definition, rapport 0353). Tillväxtverket påpekar även på sin webbplats att det inte finns något

särskilt regelverk eller någon särskild företagsform för arbetsintegrerandesociala företag. Företagen är dock ofta kooperativ som ägs och drivs av de som verksamheten är till för. Många är organiserade i företagsformen ekonomisk förening, men de drivs även t.ex. i form av ideell förening eller som aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

I Sverige finns även möjlighet till certifiering för arbetsintegrerande sociala företag. Certifieringen hanteras av Skoopi, de arbetsintegrerande sociala företagens intresseorganisation, och erbjuds de företag som uppfyller vissa kriterier. Skoopi antog under 2021 en definition av vad ett arbetsintegrerande socialt företag är som ligger nära den definition som anges ovan.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om arbetsintegrerande sociala företag behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 50 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser som framgått tydligt ovan att det är angeläget att skapa vägar till arbete för personer som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Liksom vad som verkar vara motionärernas uppfattning i partimotion 2023/24:2691 (MP) yrkande 30 anser utskottet att arbetsintegrerande sociala företag kan vara ett viktigt komplement till statliga insatser. Som framgår av Tillväxtverkets kartläggning utgör dessa företag, med sin inriktning på att integrera människor i samhälle och arbetsliv, också en stor andel av det s.k. sociala företagandet.

Utskottet vill hänvisa till vad som har anförts ovan om regeringens arbete med att förstärka insatserna för dem som står långt från arbetsmarknaden, bl.a. införandet av etableringsjobben och insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Utskottet ser därutöver inget behov av att vidta åtgärder på området med anledning av vad som anförts i motionen. Det aktuella yrkandet bör därför avslås.

Äldre i arbetslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om äldre i arbetslivet.
Jämför reservation 19 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2705 framhåller Ulrika Westerlund m.fl. (MP) vikten av att stimulera mentorskap och underlätta kunskapsöverföring mellan generationer, t.ex. för nyanställda eller som en resurs i arbetsgrupper och utvecklingsprojekt (yrkande 36).

I motion 2023/24:524 anser Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M) att det finns behov att se över möjligheterna att förbättra årsrikas villkor på arbetsmarknaden och göra det möjligt att fortsätta arbeta efter generell pensionsålder för den som så önskar.

I motion 2023/24:1069 anser Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S) att pensionsåldern på Samhall bör vara densamma som på den övriga svenska arbetsmarknaden.

Bakgrund

En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025

I skrivelsen *En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025* betonas att en central del för att skapa ett längre och hållbart arbetsliv är att bättre ta till vara äldres kompetens och erfarenhet (skr. 2020/21:92). Arbetslivet behöver bli mer åldersoberoende, och äldres kunskaper och erfarenheter behöver tas till vara på ett bättre sätt i arbetslivet. Allt fler kan och vill arbeta längre, men många möter olika hinder i arbetslivet i t.ex. olika regelsystem och avtal. Åldersdiskriminering bör enligt regeringen motverkas med breda åtgärder, och en god arbetsmiljö genom hela livet är grundläggande.

Kansliet för hållbart arbetsliv

Regeringen inrättade i september 2021 ett kansli för hållbart arbetsliv med uppdrag att bl.a. föreslå åtgärder, samråda och samordna så att åtgärder och politik för ett hållbart arbetsliv blir en helhet (S 2021:D). Med anledning av regeringens prioriteringar ändrades kansliets uppdrag i mars 2023 så att det enligt regeringen bättre ska stärka arbetslinjen, göra det möjligt för fler personer att delta i arbetslivet, bidra till att säkra kompetensförsörjning, motverka åldersdiskriminering och bidra till positiva effekter för samhälls-ekonomi. Enligt det nya uppdraget ska kansliet i) verka för ett längre och mer hållbart arbetsliv för alla åldrar i syfte att öka arbetsutbudet, ii) samordna

åtgärder inom olika politikområden för ett längre och hållbart arbetsliv som stöder arbetslinjen iii) samordna framtagandet av ett nationellt uppföljningssystem med relevanta indikatorer för att kunna följa den samlade utvecklingen inom arbetslivet samt iv) ta fram fördjupande rapporter om pensionärens arbetsutbud och levnadsvillkor. Regeringen framhåller att liksom tidigare är ett nära samarbete med arbetsmarknadens parter och andra relevanta aktörer centralt i kansliets fortsatta arbete.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 31 augusti 2024.

Överenskommelse om pensionsålder vid Samhall

I september 2023 enades arbetsgivarorganisationen Fremia och LO-förbunden bl.a. om att göra ett tillägg till det befintliga kollektivavtalet för Samhall med innebörden att en arbetstagare är skyldig att avgå från och med sista dagen i den månad som hen fyller 66 år eller dessförinnan erhåller ålderspension enligt socialförsäkringsbalken (Förhandlingsprotokoll, överenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor för perioden 2023-10-01–2025-09-30 för arbetstagare anställda i Samhall AB).

Tidöavtalet

Samarbetspartierna framhåller att reformarbetet för ett ökat arbetsutbud bör inriktas bl.a. mot att stärka drivkrafterna och möjligheterna för äldre att stanna kvar i arbetslivet (s. 57).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om äldre i arbetslivet behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 51 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Sveriges befolkning sammantaget har blivit friskare och lever längre. Detta är självfallet en positiv utveckling även om den samtidigt också innebär en utmaning för framtida välfärdsåtaganden. För arbetsmarknadspolitiken blir det därmed en viktig uppgift att skapa förutsättningar för ett ökat arbetsutbud och ett längre och hållbart arbetsliv för alla åldrar. I detta ligger bl.a. att ta till vara äldres kompetens och den betydelse den har för arbetsmarknaden i stort. Ålderism och utestängning av människor som kan och vill arbeta längre upp i åldrarna behöver motarbetas.

I kommittémotion 2023/24:2705 (MP) yrkande 36 framhålls vikten av att stimulera mentorskap och underlätta kunskapsöverföring mellan generationer. I motion 2023/24:524 (M) efterfrågas en bred översyn av gällande regelverk

för att stärka situationen för äldre i arbetslivet. Utskottet konstaterar att övergripande insatser av det slag som efterfrågas har präglat regeringens politik och prioriteringar på området under senare år. Vikten av att ta till vara äldres kompetens och erfarenhet samt motverka åldersdiskriminering lyfts fram i bl.a. regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025. Vidare noterar utskottet att regeringen har lagt om uppdraget för Kansliet för hållbart arbetsliv så att det bättre ska styra mot ett förlängt arbetsliv i takt med den ökande livslängden. Det bör även uppmärksammas att samarbetspartierna i Tidöavtalet framhåller vikten av att stärka drivkrafterna och möjligheterna för äldre att stanna kvar i arbetslivet. Utskottet kommer med intresse att följa det pågående arbetet och ser inte skäl att nu ta något initiativ på området. De aktuella motionsyrkandena bör därför avslås.

När det gäller frågan om pensionsåldern på Samhall som tas upp i motion 2023/24:1069 (S) noterar utskottet att det avtal som nyligen tecknades mellan Fremia och LO-förbunden berör bl.a. de förhållanden som efterfrågas av motionärerna. Utskottet vill därutöver påpeka att pensionsåldern i detta avseende i huvudsak är en fråga för de avtalslutande parterna. Motionsyrkandet bör därmed avslås.

Arbetslöshetsförsäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den framtida utformningen av arbetslöshetsförsäkringen.

Jämför reservation 20 (S) och 21 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2620 anser Teresa Carvalho m.fl. (S) att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen behöver anpassas till dagens arbetsmarknad, bl.a. genom en övergång från dagens arbetsvillkor till ett inkomstvillkor i enlighet med förslagen i betänkandet SOU 2020:37 (yrkande 20).

I kommittémotion 2023/24:2464 ställer Jonny Cato m.fl. (C) krav på att regeringen tar fram förslag för att genomföra förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med en flexicuritymodell som angavs i det s.k. januariavtalet (yrkande 14). Vidare föreslår motionärerna att reglerna för arbetslöshetsförsäkringen ändras så att arbetssökande kan fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidstudier som inte begränsar deras möjligheter att ta ett nytt arbete med bibehållen ersättning (yrkande 15).

Markus Kallifatides (S) uppmärksammar i motion 2023/24:248 behovet av att ersättning från arbetslöshetsförsäkringen indexeras i linje med inflationen (yrkande 1).

Jamal El-Haj (S) anser i motion 2023/24:1321 att nödvändiga åtgärder behöver genomföras för att åstadkomma en skälig och rättvis arbetslöshetsförsäkring, bl.a. så att fler kan få ut 80 procent av sin tidigare inkomst.

I motion 2023/24:1570 lyfter Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) fram behovet av en stärkt arbetslöshetsförsäkring för företagare (yrkande 3).

I motion 2023/24:1999 ser Linnéa Wickman m.fl. (S) behov av en långsiktigt stark arbetslöshetsförsäkring, bl.a. för att mildra effekterna av lågkonjunkturen.

I motion 2023/24:2027 anser Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) att det finns behov av att övergången från arbetslöshetsersättning till aktivitetsstöd ses över så att de arbets sökande inte riskerar att hamna på ekonomiskt obestånd.

Mikael Larsson (C) anser i motion 2023/24:830 att det finns ett behov av att utreda en höjning av åldern för rätten att vara medlem i en arbetslöshetskassa.

I motion 2023/24:1259 har Anders Ådahl (C) förslag på förändringar i arbetslöshetsförsäkringen med syftet att säkerställa likvärdiga ekonomiska och sociala förutsättningar för arbetstagare som förlorar sina arbetsinkomster och egenföretagare som förlorar sina uppdragsinkomster.

I motion 2023/24:1607 tar Niels Paarup-Petersen (C) upp situationen för gränspendlare i Öresundsregionen och lyfter i sammanhanget fram att det finns skäl för regeringen att ta initiativ till en mer rättvis arbetslöshetsförsäkring för gränspendlare (yrkande 7).

Gällande rätt

Rätten till arbetslöshetsersättning regleras framför allt i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, förkortad ALF. 1–3 §§ ALF innehåller bestämmelser om vem som omfattas av försäkringen. Där framgår bl.a. att försäkringen omfattar både arbetstagare och företagare. Arbetslöshetsförsäkringen är uppdelad i en grundförsäkring och en inkomstbortfallsförsäkring (4 §). För att få rätt till inkomstbortfallsförsäkringen krävs bl.a. medlemskap i en arbetslöshetskassa under minst tolv sammanhängande månader (7 §). För att få rätt till arbetslöshetsersättning krävs att den sökande uppfyller ett antal villkor. En samling allmänna villkor (9–11 §§) och ett krav på minsta arbetad tid, det s.k. arbetsvillkoret (12–15 §§), är gemensamt för alla som ansöker om arbetslöshetsersättning. Ersättningsnivåerna skiljer sig dock åt beroende på om den sökande är medlem i en arbetslöshetskassa eller inte. Bestämmelser om ersättningsens form och storlek finns i 19–32 §§.

Vidare innehåller ALF ett antal bestämmelser som särskilt behandlar situationen för företagare (34–37 b §§). I lagen finns även regleringar som beskriver rätten till ersättning vid deltid och möjligheten för ersättningsberättigade att ha en bisyssla (38–41 §§). Lagen har även ett antal avslutande bestämmelser om när någon kan stängas av eller fräntas rätten till ersättning, hur ansökningsförfarandet går till och överklagande av beslut.

Förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring utvecklar bestämmelserna i ALF. Som exempel slås i förordningens 3 och 4 §§ mer i detalj fast hur stor dagpenningen ska vara. Förordningen innehåller också bestämmelser om rätten till ersättning under utbildning (14–16 §§), som utgör undantag till huvudregeln i 10 § ALF om att det inte är tillåtet att delta i utbildning samtidigt som man får ersättning. Enligt 14 § kan personer som deltar i en orienteringskurs eller aktiviteter för att underlätta omställning till annat arbete under vissa villkor få rätt till 15 ersättningsdagar. 15 och 16 §§ innehåller bestämmelser för personer som studerar på heltid utan studiestöd respektive deltid. Dessa grupper kan under vissa villkor få ersättning i upp till 20 veckor.

Av 5 § ALF framgår att arbetslöshetsförsäkringen handhas av arbetslöshetskassor. Närmare bestämmelser om arbetslöshetskassor finns i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och i förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor. När det särskilt gäller ålder framgår det av 34 § i lagen om arbetslöshetskassor att rätt till medlemskap gäller till månadsskiftet före den månad då den som ansöker om medlemskap fyller 66 år. Vidare framgår det att ålder för rätt till medlemskap ändras den 1 januari 2026 till månadsskiftet före den månad då den som ansöker om medlemskap uppnår riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a-10 d §§ socialförsäkringsbalken.

Bakgrund

En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.6) anför regeringen bl.a. att arbetslöshetsförsäkringen behöver bli mer ändamålsenlig och på ett bättre sätt bidra till omställning mellan arbeten vid arbetslöshet. Arbetslöshetsförsäkringen bör förändras bl.a. genom att den grundas på inkomster av förvärvsarbete, och vissa förändringar bör göras av aktivitetsstödet. Regeringen anser att de förslag och bedömningar som lämnas i betänkandet Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2020:37) bör vara en utgångspunkt för en sådan reform.

Regeringen avser därför att under 2024 återkomma med förslag till en arbetslöshetsförsäkring grundad på inkomster av förvärvsarbete.

Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler

I juni 2020 överlämnade Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster sitt betänkande till regeringen. I betänkandet Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen föreslås bl.a. att ALF och tillhörande förordning ersätts med en ny lag respektive förordning med vissa nya bestämmelser (SOU 2020:37). Som ett av flera förslag vill utredningen se att dagens arbetsvillkor ersätts av ett inkomstvillkor. Utredningen föreslår vidare att längden på ersättningsperioden ska differentieras utifrån den sökandes förankring på arbetsmarknaden. Det föreslås också att ersättningen

ska trappas ned med tiden i arbetslöshet, vilket även ska gälla för aktivitetsstöd. Utredningen föreslår också att beräkningsreglerna ska ändras från en dag- och veckobaserad försäkring till en månadsbaserad försäkring. När det gäller uppgiftsskyldigheten vill utredningen se mer ändamålsstyrda regler och att arbetsgivare och uppdragsgivare ska ha en straffsanktionerad uppgiftsskyldighet. Betänkandet remissbehandlades under 2020.

Parternas principöverenskommelse

Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och Kommunal har träffat en principöverenskommelse om trygghet, omställning och anställningsskydd. Avsikten har från parternas sida varit att ta ett helhetsgrepp om faktorer som i kombination kan skapa flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. Parterna har tillsammans inom ramen för sin principöverenskommelse presenterat ett förslag om att utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring som kan stärka den svenska partsmodellen och värna förutsägbarheten inom arbetslöshetsförsäkringen. Syftet med parternas förslag är att göra arbetslöshetsförsäkringen mer försäkringsmässig, ge ett påtagligt bättre skydd till den försäkrade samt minska arbetsgivarnas kostnader.

Parterna redogör för vissa utgångspunkter i förslaget om att utreda förutsättningarna för en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. Parterna menar bl.a. att det finns en överfinansiering av den offentliga arbetslöshetsförsäkringen genom att staten tar in mer i arbetsmarknadsavgift och avgifter från arbetslöshetskassorna än vad som betalas ut på området. För att en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring ska bli verklighet förutsätts, enligt parternas förslag, dels att det sker en växling av en del av arbetsgivaravgiften mot en ny kollektivavtalad avgift, dels att det finns en statligt finansierad buffertfond för att kunna möta eventuella konjunkturnedgångar.

Arbetslöshetsförsäkringen skulle enligt parternas förslag även i fortsättningen kunna administreras av arbetslöshetskassor, men parterna föreslår att ersättningsvillkoren utarbetas genom förhandling mellan parterna. I fråga om hur tillsyn och kontroll ska utföras har parterna inte något konkret förslag. Parterna ser en fördel med att även offentliganställda löntagare omfattas av en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. Företagare och anställda hos arbetsgivare utan kollektivavtal omfattas enligt förslaget inte av parternas försäkringsmodell.

Förutsättningar för en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring utreds

Som en följd av parternas förslag om en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring tillsatte regeringen i augusti 2021 en särskild utredare som ska utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad försäkring samt för- och nackdelar med ett sådant förslag (dir. 2021:64). Utredaren ska bl.a. kartlägga och analysera vilka skäl som ligger till grund för parternas förslag om att

utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring och kartlägga och redovisa vilka centrala, rättsliga och andra frågeställningar och avvägningar som uppkommer med anledning av parternas förslag. Utredaren ska också utifrån en redovisad kartläggning analysera och bedöma förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring.

I ett delbetänkande från augusti 2023 (SOU 2023:41) anförs att om en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring införs, bör den omfatta samtliga arbetstagare på arbetsplatser med kollektivavtal, alltså även de som inte är medlemmar i den avtalslutande organisationen. Enligt utredningen bör den utformas som en avtalsförsäkring med de konsekvenser det medför. Det hindrar inte att den kollektivavtalade försäkringen får den statliga arbetslöshetsförsäkringen som ett slags golv. Utredningen pekar bl.a. på att en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring sannolikt kräver ändringar bl.a. i skattelagstiftningen.

Vidare anför utredningen att en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring bör utformas så att den inte i praktiken tvingar in någon del av arbetsmarknaden – t.ex. offentlig sektor – i systemet. Det behöver även säkras att det inte uppkommer ett s.k. moturval som hotar försäkringens hållbarhet. Med det avses t.ex. risken att endast kollektivavtalsområden med relativt hög arbetslöshetsrisk skulle komma att anslutas till försäkringen. Utredningen har tagit fram flera olika alternativ varav några även innefattar en statlig delfinansiering av den kollektivavtalade delen av ersättningarna. Utredningen ska slutredovisa sitt arbete senast den 15 december 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

En fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring

I propositionen En fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring (prop. 2022/23:85) föreslås att vissa tidigare beslutade ändringar i ALF ska utgå. Regeringens förslag innebär att de tillfälliga lättnaderna i arbetsvillkoret och karensvillkoret inte ska upphöra att gälla, utan i stället ska gälla tills vidare. Detsamma gäller den möjlighet till undantag från lagens begränsning av företagares möjlighet att få arbetslöshetsersättning vid upprepade uppehåll i näringsverksamheten, den s.k. femårsregeln. Utskottet delade regeringens bedömning och tillstyrkte regeringens lagförslag. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:213).

Motioner

Motionsyrkanden om arbetslöshetsförsäkringen behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU9 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 55 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2022/23:99).

Utskottets ställningstagande

Arbetslöshetsförsäkringen har en central roll i arbetsmarknadspolitiken. Den ska ge ekonomisk trygghet till den som förlorar sitt arbete. Att ofrivilligt bli av med sitt arbete får inte innebära en livskris eller fattigdom. Samtidigt ska arbetslöshetsförsäkringen fungera som en omställningsförsäkring och ge drivkrafter att aktivt söka nytt arbete. På detta sätt stärks arbetslinjen.

Utskottet noterar att samtliga förslag i detta avsnitt är inriktade på att förändra utformningen av arbetslöshetsförsäkringen på olika sätt. Det handlar bl.a. om förslag om att införa en flexicuritymodell, situationen för olika grupper och villkor för att vara medlem i en arbetslöshetskassa. Utskottet konstaterar att frågan om den framtida utformningen av arbetslöshetsförsäkringen har stått högt på den politiska dagordningen under de senaste åren och att ett omfattande utredningsarbete har genomförts. Det har framförts flera skäl till att arbetslöshetsförsäkringen behöver reformeras, bl.a. att utformningen av arbetsvillkoret bidrar till låg täckningsgrad, krånglig administration och låg förutsebarhet. Utskottet anser att arbetslöshetsförsäkringen behöver bli mer ändamålsenlig och ser fram emot att reformarbetet nu är på väg att föras i hamn. Utskottet ställer sig bakom regeringens inriktning att försäkringen ska grundas på inkomster av förvärvsarbete och att förändringar av regelverket ska genomföras med utgångspunkt i de förslag och bedömningar som har lämnats i betänkandet Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet uppfattar det som att det finns en bred uppslutning kring de förslag som lämnas i betänkandet.

Utskottet kommer under innevarande riksmöte att återkomma till regeringens förslag om utformningen av arbetslöshetsförsäkringen. Av intresse i sammanhanget är också utredningen som arbetar med att se över förutsättningarna för en kollektivavtalad försäkring enligt det förslag som parterna har förhandlat fram. Utskottet finner inga skäl att föregripa det pågående utrednings- och beredningsarbetet genom att tillmötesgå de aktuella yrkandena. Det innebär att kommittémotionerna 2023/24:2620 (S) yrkande 20 och 2023/24:2464 (C) yrkandena 14 och 15 samt motionerna 2023/24:248 (S) yrkande 1, 2023/24:1321 (S), 2023/24:1570 (S) yrkande 3, 2023/24:1999 (S), 2023/24:2027 (S), 2023/24:830 (C), 2023/24:1259 (C) och 2023/24:1607 (C) yrkande 7 bör avslås.

Reservationer

1. Fler vägar till jobb, punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD), Michael Rubbestad (SD), Ann-Christine Frohm Utterstedt (SD) och Sara Gille (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motionerna
2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 14,
2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 4 och 13,
2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 9 och
2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 61.

Ställningstagande

Vi anser att en ny form av lärlingsanställningar bör införas. I ett internationellt perspektiv finns flera olika framgångsrika varianter av denna anställningsform. Möjligheten att skapa en svensk modell för sådana anställningar behöver ses över utifrån de förutsättningar som finns på den svenska arbetsmarknaden. Till skillnad från vad som verkar vara utskottets uppfattning anser vi att lärlingsanställningar inte ska begränsas till någon specifik kategori av arbetssökande utan ska styras av arbetsmarknadens behov. Lärlingarnas ersättning ska bestå av en viss procentsats av den ingångslön som parterna kommit överens om inom respektive bransch.

Vi anser att regeringen bör utreda möjligheten att införa en form av lärlingsanställningar i enlighet med det vi anfört ovan.

2. Fler vägar till jobb, punkt 1 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 14 och
2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 4 och 13 samt
avslår motionerna
2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 4,
2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 9 och
2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 61.

Ställningstagande

Jag anser att det är av stor vikt att politiken ser möjligheterna med gigeconomien och de s.k. gigjobben. Arbete som utförs i denna form kan för många vara ett viktigt steg in på arbetsmarknaden. Precis som utskottet noterar jag den utredning på skatteområdet som presenterats och som var ett resultat av de överenskommelser som gjordes inom ramen för det s.k. januariavtalet. Det var ett viktigt första steg för att uppmärksamma situationen för gigjobbare. Till skillnad från vad utskottet tycks anse menar jag dock att ytterligare steg nu måste tas på området. Utskottet tar upp plattformsdirektivet, ett förslag vars sammantagna konsekvenser är svåra att överblicka och antagligen innebär risker för den svenska arbetsmarknadsmodellen. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för att underlätta skapandet av gigjobb och för att öka gigarbetares inkludering i socialförsäkrings-systemet.

Vi har i dag en situation där stora delar av landet har särskilda behov av arbetskraft. Mot bakgrund av denna utveckling och den allmänna bristen på utbildad arbetskraft finns det skäl att skapa incitament så att fler människor med rätt kompetens vågar flytta dit de behövs. Jag anser därför att regeringen bör införa ett bidrag för flytt till delar av landet med särskilda behov av arbetskraft. Det är beklagligt att inte utskottet tar tillfället i akt att göra skillnad genom att ansluta sig till Centerpartiets förslag.

Vidare anser jag att vägen in på arbetsmarknaden behöver förstärkas genom att fler får chansen till ett jobb utan utbildningskrav. Jag anser därför att regeringen bör se över möjligheten att införandet av parternas etableringsjobb, med lägre lön för nyanlända och långtidsarbetslösa, utvidgas till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag på ett sätt som gör att fördelarna i etableringsjobben inte går förlorade.

3. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (S)

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S),
Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 12 och 19,

2023/24:2626 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 10 och

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10 och
avslår motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 59,

2023/24:1634 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1–3 och

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 43.

Ställningstagande

I Sverige pågår för närvarande vad som ofta har benämnts som en grön revolution. Hela världens blickar är vända mot inte minst norra Sverige, där tiotusentals nya jobb kommer att växa fram de kommande åren till följd av nya företagsetableringar och expansioner. Utöver det tillkommer en stor mängd jobb som skapas i andra branscher och i offentlig sektor när industrier och kommuner växer. Detta skapar i nästa led stora kompetensförsörjningsbehov som i allra högsta grad är en nationell angelägenhet. Att både företag och offentlig sektor får tag i rätt utbildad arbetskraft är helt avgörande för att Sverige ska kunna behålla ledartröjan i klimatomställningen.

Liksom utskottet noterar vi bl.a. det pågående myndighetsarbetet gällande arbetsmarknadens kompetensförsörjningsbehov. Men till skillnad från utskottet anser vi att staten på ett tydligare sätt behöver kliva in och ta ett större ansvar för att bidra till att lösa de utmaningar som ligger framför oss. Vi anser därför att regeringen bör ta fram en nationell plan i syfte att bättre överblicka, kartlägga och samordna arbetet för en bättre fungerande kompetensförsörjning.

Inte minst när det gäller kompetensförsörjningsbehoven i norra Sverige behöver de statliga insatserna vara omfattande. Till skillnad från vad som verkar vara utskottets uppfattning anser vi att statens ägande i Lernia AB bör användas aktivt. Vi anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på ett samhällsuppdrag till bolaget som riktar sig till insatser för att möta kompetensbristen i den gröna industrin, i synnerhet i norra Sverige.

Vidare noterar vi i likhet med utskottet att artificiell intelligens är på väg att förändra hur vi arbetar och vilka yrken som kommer att vara relevanta i framtiden. Det är upp till politiken att se till att fördelarna med denna teknik utnyttjas på ett rättvist och hållbart sätt och att eventuella negativa effekter mildras. Vi anser att regeringen ytterligare bör verka för att tillvarata möjligheterna med artificiell intelligens på arbetsmarknaden.

Slutligen vill vi poängtera att det är viktigt att ingen får hamna utanför omställningen när artificiell intelligens får en allt större roll i samhället. Vi anser därför regeringen bör se över möjligheten till utbildning i artificiell

intelligens för medborgare samt möjligheten till omställning när arbetsuppgifter förändras.

4. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling, punkt 3 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 59 och

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 43 och

avslår motionerna

2023/24:1634 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1–3,

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 12 och 19,

2023/24:2626 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 10 och

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 10.

Ställningstagande

Mot bakgrund av flera större samhällsutmaningar behöver Sverige genomföra en grön samhällsomställning i syfte att möta klimatkrisen, naturkrisen och bygga ett robust samhälle med frihet och trygghet inom planetens gränser. Jag instämmer med utskottet i fråga om att klimatomställningen innebär en efterfrågan av nya kompetenser på arbetsmarknaden. Till skillnad från vad som verkar vara utskottets uppfattning anser jag dock inte att regeringen gör tillräckligt, utan snarare tvärtom. Av utskottets överväganden framgår att regeringen helt drar ned på anslaget för ett kompetenslyft för klimatomställningen, vilket jag djupt beklagar. Liksom utskottet noterar jag att det till Klimatpolitiska rådets rekommendationer hör ett brett kunskaps- och kompetenslyft för klimatomställningen. Jag anser därför att regeringen snarast bör ta initiativ till ett grönt kunskapslyft för att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga.

När det gäller gröna framväxande näringar och företag i norra Sverige är det särskilt svårt att rekrytera och möta kompetensbehoven. Det finns all anledning att skapa nya vägar för inspiration, information och möjlighet till anställningar och rekrytering, inte minst för nyanlända. De hinder för arbetsmarknadsmobilitet som identifierades genom metodutvecklingsprojekten Relocate och React-EU Relocate, bl.a. frånvaron av aktörer på nationell nivå för att samordna insatser mellan olika orter och arbetsgivare måste undanröjas.

Jag anser därför att regeringen bör verka för att snarast hitta fungerande strategier och lösningar för att möta svårigheterna i enlighet med det som anförts ovan.

5. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (S)

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 5 och 7 samt avslår motionerna

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 1,

2023/24:1938 av Heléne Björklund m.fl. (S),

2023/24:1989 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 51.

Ställningstagande

Arbetsförmedlingens uppdrag är att se till att den aktiva arbetsmarknadspolitiken finns och fungerar i hela landet. I detta arbete är Arbetsförmedlingens fysiska närvaro viktig för att människor med olika behov ska få det stöd de behöver för att komma i arbete. Närvaron är också en förutsättning för upprätthållandet av ändamålsenliga arbetsgivarkontakter och samverkan med kommunerna. Till skillnad från utskottet anser vi inte att regeringen gör tillräckligt för att se till att arbetssökande runt om i landet har tillgång till Arbetsförmedlingen. Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att se till att Arbetsförmedlingen ges förutsättningar att ha en god fysisk närvaro i hela landet.

Arbetsförmedlingen fick under den föregående socialdemokratiska regeringen uppdraget att förstärka sin närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar där människor gått länge utan jobb. Detta uppdrag bör ligga fast så att Arbetsförmedlingen i samverkan med kommuner och idéburen sektor kan se till så att fler tar sig vidare till jobb och egen försörjning. Vi anser därför att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen ett fortsatt uppdrag att stärka sin närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar.

6. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 1,

2023/24:1938 av Heléne Björklund m.fl. (S),

2023/24:1989 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 5 och 7 samt

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 51.

Ställningstagande

De senaste årens förändringar inom Arbetsförmedlingen – digitaliseringen, nedskärningarna och reformeringen – har påverkat arbetssökande med funktionsnedsättning mycket negativt. Digitaliseringen har gjort det svårt för många personer med funktionsnedsättning att komma i kontakt med och få stöd av Arbetsförmedlingen. Den huvudsakliga kontaktvägen till myndigheten är via digitala lösningar, vilket många med funktionsnedsättning har svårt att klara. Nedskärningar och reformeringen har påverkat Arbetsförmedlingens förmåga att erbjuda stöd och insatser till personer med funktionsnedsättning. Till skillnad från vad som verkar vara utskottets uppfattning anser jag att situationen är djupt bekymmersam.

Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att granska hur reformeringen och förändringarna av Arbetsförmedlingen dels påverkar situationen och möjligheterna för personer med funktionsnedsättning, dels överensstämmer med svensk lag, Arbetsförmedlingens instruktioner och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

7. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 1,

2023/24:1938 av Heléne Björklund m.fl. (S),

2023/24:1989 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 5 och 7 samt

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 51.

Ställningstagande

Det är av största vikt att bryta tudelningen på arbetsmarknaden, motverka långtidsarbetslösheten och se till att alla som kommer till Sverige får möjlighet att på riktigt komma in i det svenska samhället. För detta behövs effektivt stöd och matchning för arbetssökande. Arbetsförmedlingen har tidigare haft ensamrätt på att förmedla nya jobb till den som är arbetslös – ett uppdrag som myndigheten inte har klarat av. Det är inte tillräckligt att som utskottet nöja sig med att vissa steg har tagits när det gäller förändringar i verksamheten och myndighetens arbetssätt. Reformeringen behöver fortsätta med full kraft. Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa den fortsatta reformeringen av Arbetsförmedlingen, vilket bl.a. innebär att fristående förmedlare ska matcha och rusta arbetssökande för de lediga jobben.

För en effektiv och fungerande arbetsmarknadspolitik krävs det vidare att Arbetsförmedlingens lokala närvaro återupprättas och säkerställs, det gäller inte minst på mindre orter. Detta behövs för att de arbetslösa ska anvisas till rätt insatser, hos t.ex. fristående förmedlare eller kommunen, och för att den samverkan som sker mellan bl.a. kommunerna och Arbetsförmedlingen ska fungera. Jag anser därför att regeringen bör säkerställa Arbetsförmedlingens lokala närvaro i enlighet med ovanstående.

8. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 51 och avslår motionerna

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,
2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 1,
2023/24:1938 av Heléne Björklund m.fl. (S),
2023/24:1989 av Ida Karkiainen m.fl. (S),
2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt
2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

När det gäller Arbetsförmedlingens kostnader för att ge stöd till långtidsarbetslösa noterar jag liksom utskottet uppdraget till Statskontoret om användning av förvaltningsmedlen. Resultatet av detta arbete kan nog ha sitt värde, men jag menar att det inte fullt ut kan ge svar på vad som krävs för att kunna ge de personalintensiva insatser som behövs.

Jag anser därför att regeringen behöver ta initiativ till en utredning om Arbetsförmedlingens internkostnader och hur medelsbehovet ser ut för att kunna ge de personaltåta insatser som krävs för att effektivt arbeta med långtidsarbetslösa baserat på den kunskap som finns.

9. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (S)

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S),
Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:1539 av Johan Andersson m.fl. (S) och
2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 8, 10, 11, 17, 18
och 46–48 samt
avslår motionerna
2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 13,
2023/24:441 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–9,
2023/24:943 av Dzenan Cisija (S),
2023/24:1960 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),
2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 2,
2023/24:2339 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 13,
2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 5 och
2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46.

Ställningstagande

Den svenska modellen utgör själva navet i organiseringen av Sveriges arbetsmarknad. Parternas traditionellt kompromissinriktade arbete har under många år lagt grunden för goda reallöneökningar och unikt få konfliktdagar. Att värna denna ordning är av högsta prioritet för oss socialdemokrater. Vi ser därför med stor oro på regeringens agerande, bl.a. i fråga om den utdragna hanteringen av etableringsjobben. Vi anser därför att regeringen på ett tydligt sätt måste slå vakt om den svenska modellen.

Vidare anser vi att målet om full sysselsättning förutsätter en aktiv arbetsmarknadspolitik som utformas efter målsättningen att alla som kan jobba ska jobba. Arbetsökande har olika behov, och därför behöver det finnas en bred uppsättning arbetsmarknadspolitiska verktyg som kan användas utifrån den specifika individens förutsättningar. Lika viktigt är det att det också ställs tydliga krav och förväntningar på den som söker arbete.

Att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt tillhör statens och Arbetsförmedlingens kärnuppgifter, men nedskärningar i kombination med ett alltför stort fokus på matchningstjänster har lett till en försvagad myndighet med svårigheter att fullgöra sitt uppdrag. Till detta kommer missbruket av systemet med subventionerade anställningar, vilket i förlängningen är en hot mot seriösa företag och skadar förtroendet för arbetsmarknadspolitiken. Det är olyckligt att utskottet inte fullt ut inser vad som behöver göras på området.

Vi anser därför att regeringen bör vidta följande åtgärder:

- Bedriva en aktiv arbetsmarknadspolitik som både erbjuder stöd och ställer krav på den arbetssökande.
- Återinföra insatserna utbildningskontrakt och 90-dagarsgarantin för att förbättra ungas etablering på arbetsmarknaden.
- Minska anvisningsvolymerna till matchningstjänsterna.
- Dubbla antalet deltagare till arbetsmarknadsutbildningar, och inrikta styrningen av dessa utbildningar mot ett mer jämställt utbud.
- Stoppa fusket när det gäller användningen av de subventionerade anställningarna.
- Införa att krav på kollektivavtal ska omfatta alla arbetsgivare som anställer arbetstagar inom ramen för de olika subventionerade anställningarna.
- Införa att beslut om nystartsjobb ska föregås av en arbetsmarknadsprövning.
- Förstärka det fackliga samrådet inför beslut om arbetsmarknadspolitiska insatser.

10. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:441 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–9 och

2023/24:2339 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 13 och

avslår motionerna

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 13,

2023/24:943 av Dzenan Cisija (S),

2023/24:1539 av Johan Andersson m.fl. (S),

2023/24:1960 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),

2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 2,

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 5,

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 8, 10, 11, 17, 18 och 46–48 samt

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46.

Ställningstagande

Det nuvarande systemet med subventionerade anställningar har under lång tid varit behäftat med risker och problem. Det finns stora problem med oegentligheter, överutnyttjande och andra felaktigheter. Liksom utskottet noterar jag den nyligen publicerade rapporten från Riksrevisionen som bekräftar bl.a. att utformningen av de subventionerade anställningarna medför risker för missbruk. Även om regeringen och relevanta myndigheter har tagit vissa steg på vägen för att komma åt oegentligheter menar jag att ytterligare åtgärder krävs för att skapa ordning och reda när det gäller subventionerade anställningar. Det är olyckligt att utskottet inte ser detta behov.

Jag anser därför att regeringen bör vidta följande åtgärder:

- Införa krav på att arbetsgivare som anställer personer med subventioner ska vara skyldiga att utfärda ett arbetsintyg till de anställda när deras anställning upphör.
- Lägga fram förslag som gör det möjligt för myndigheter och journalister att granska vilka företag som tar emot statliga lönesubventioner, samtidigt som skyddet för den enskildes integritet värnas.
- Genomföra en kartläggning av arbetstider, lönenivåer och arbetsvillkor för dem som har subventionerade anställningar, differentierad på branscher, kön och utländsk bakgrund.

- Ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att skärpa kontrollen och uppföljningen av arbetsgivare som tilldelas stöd inom ramen för den arbetsmarknads-politiska verksamheten.
- Tillsätta en utredning med uppdrag att dels se över gällande regelverk och rutiner för subventionerade anställningar, dels föreslå ytterligare åtgärder för att motverka missbruk och överutnyttjande av arbetsmarknadspolitiska insatser.
- Återinföra kravet om att även andra anställningsförmåner än lön ska följa av eller vara likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i nystarts-jobben.
- Ändra nystartsjobbets rättighetsstyrda konstruktion så att arbetsmarknads-politisk prövning och samråd behöver genomföras inför beslut om utbetalande av subventionen.
- Se till att regelverket för samtliga subventionerade anställningar förtydligas så att löner och villkor blir i nivå med kollektivavtal i branschen, vilket inbegriper att begreppet väsentliga delar tas bort från förordningar som reglerar de arbetsmarknadspolitiska insatserna och att villkor likvärdiga med kollektivavtalen även gäller för nystartsjobb.
- Lämna förslag som innebär att alla subventionerade anställningar omfattas av lagen om anställningsskydd.

Därutöver delar jag inte utskottets bedömning när det gäller vilka åtgärder som behöver vidtas för att få till en fungerande återgång till arbete efter sjukskrivning. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur de individer som har medicinska begränsningar, saknar sjukpenninggrundande inkomst och uppbär försörjningsstöd kan få stöd att kunna återgå i eller få arbete.

11. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 5 och avslår motionerna

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 13,
2023/24:441 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–9,
2023/24:943 av Dzenan Cisija (S),
2023/24:1539 av Johan Andersson m.fl. (S),
2023/24:1960 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),

2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 2,
 2023/24:2339 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 13,
 2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 8, 10, 11, 17, 18
 och 46–48 samt
 2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46.

Ställningstagande

Jag konstaterar att staten trots flera reformer fortfarande har en bred flora av anställningsstöd, varav flera visat sig vara mycket ineffektiva. Till skillnad från utskottet anser jag att det finns skäl att effektivisera systemet genom att minska antalet stödformer och förenkla reglerna för de individuella stödformerna. Fokus ska ligga på att utveckla nystartsjobben som visat sig vara den mest effektiva formen av stöd. Nystartsjobben bör ersätta andra mindre effektiva stöd, med undantag för de stöd som berör personer med funktionsvariation. På sikt bör andelen anställningar med subventionerade medel minska.

Jag anser därför att regeringen bör se över möjligheten att effektivisera dagens olika anställningsstöd i enlighet med vad som anförts ovan.

12. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46 samt avslår motionerna

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 13,

2023/24:441 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 1–9,

2023/24:943 av Dzenan Cisija (S),

2023/24:1539 av Johan Andersson m.fl. (S),

2023/24:1960 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),

2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S) yrkande 2,

2023/24:2339 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 13,

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 5 och

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 8, 10, 11, 17, 18 och 46–48.

Ställningstagande

Integration handlar i grunden om människors förutsättningar att komma in i samhället, att etablera sig och bli en del av det. Det behöver finnas en tydlig och möjlig väg för var och en. Och det behöver finnas relevant stöd på plats i form av såväl generella som riktade åtgärder för att underlätta nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Särskild vikt behöver läggas vid kvinnors väg till egen försörjning.

När det gäller utbildning är det viktigt att satsa på bl.a. arbetsmarknadsutbildningar. Det är problematiskt att regeringen har prioriterat nedskärningar på detta område och att utskottet inte verkar bry sig om att försöka komma till rätta med denna missriktade politik. Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att satsa på arbetsmarknadsutbildningar.

När det gäller rörligheten på arbetsmarknaden krävs det konkreta reformer, men jag kan dessvärre konstatera att utskottet inte når längre än till allmänna utfästelser om den svenska arbetsmarknadsmodellen. Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder som verkar för att rörligheten på arbetsmarknaden ska öka, både för de som står utanför och de som i dagsläget har jobb.

13. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (S)

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 14 och avslår motionerna

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 3–14,

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–8 och 10,

2023/24:923 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2467 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Vår utgångspunkt är att varje människa är en tillgång vars erfarenheter och kunskaper bör tas till vara. Målet måste vara att varje individ ska få det stöd och de insatser som krävs för att komma i arbete eller utbildning – utan att hamna mellan några stolar under resans gång. Inte minst när det gäller personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga anser

vi, till skillnad från utskottet, att regeringen bör göra mer för att denna grupp ska närma sig arbetsmarknaden.

Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får ett snabbt, effektivt och individanpassat stöd att komma i arbete eller utbildning.

14. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (SD)

av Magnus Persson (SD), Michael Rubbestad (SD), Ann-Christine Frohm Utterstedt (SD) och Sara Gille (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–8 och 10 samt avslår motionerna

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 3–14,

2023/24:923 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2467 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 18 och

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

Stöd till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är centralt för oss, och vi vill se att Arbetsförmedlingen får ett övergripande ansvar för dessa stöd. Vi har en rad förslag som syftar till att skapa bättre förutsättningar för allas rätt till ett fungerande arbetsliv. Det är beklagligt att utskottet inte fullt ut inser vad som behöver göras på området.

Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till följande åtgärder:

- Ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att säkerställa stödet och specialistkompetensen inom myndigheten för arbetssökande med funktionsnedsättning.
- Utredda att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att ge rehabiliterande insatser och hjälpmedel till dem som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de är i anställning.
- Tillsätta en utredning för om varför sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning inte påverkas av konjunkturläget.
- Utredda kostnaden för och möjligheten att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen.
- Utredda förutsättningarna för att ge Arbetsförmedlingen det fulla ansvaret för arbetsinriktat stöd.

15. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 3–14 samt avslår motionerna

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–8 och 10,

2023/24:923 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2467 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 18 och

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

Rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning förtydligas i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som antogs av FN:s generalförsamling 2006. Enligt konventionens artikel 27 om arbete och sysselsättning erkänner konventionsstaterna rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra. Det innefattar bl.a. rätten att kunna förtjäna sitt uppehälle genom fritt valt eller antaget arbete på arbetsmarknaden och i en arbetsmiljö som är öppen, som främjar integration och är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Trots att det snart har gått 15 år sedan konventionen trädde i kraft i Sverige kvarstår stora brister i hur Sverige lever upp till konventionen, inte minst vad gäller rätten till arbete. Till skillnad från utskottet anser jag inte att regeringen gör tillräckligt för att ändra på situationen.

Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till följande åtgärder:

- Ta fram en nationell handlingsplan med mål och åtgärder för att höja sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning i nivå med övriga befolkningen.
- Ge Arbetsförmedlingen tydliga direktiv om att funktionsnedsättning ska identifieras tidigt, att stöd utifrån behov ska ges skyndsamt och att arbetshjälpmedel ska kunna provas ut före en anställning och erbjudas skyndsamt till såväl arbetssökande som personer som redan har ett arbete.
- Ge Arbetsförmedlingen ansvar för allt arbetslivsinriktat stöd för personer med funktionsnedsättning.

- Ge Arbetsförmedlingen tydliga direktiv till och förutsättningar för att erbjuda personer med funktionsnedsättning ett personligt stöd samt säkra att samtliga arbetssökande ska kunna skriva in sig hos myndigheten.
- Tilldela Arbetsförmedlingen öronmärkta resurser för att kunna anställa fler specialister och handläggare i syfte att säkerställa att personer med funktionsnedsättning ges adekvat stöd.
- Säkerställa att arbetsmarknadstjänster för personer med funktionsnedsättning som upphandlas från externa aktörer kvalitetssäkras.
- Ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att satsa på arbetsmarknadstjänster för personer med funktionsnedsättning där det finns evidens för goda resultat, däribland tjänster som bygger på metoden ”supported employment” och insatser där flera aktörer samarbetar för att ge individen ett sammanhållet stöd.
- Ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att samarbeta med funktionsrättsrörelsen i framtagandet av arbetsmarknadsåtgärder för målgrupper med olika funktionsnedsättningar.
- Gå vidare med Arbetsförmedlingens förslag att avskaffa termen nedsatt arbetsförmåga inom arbetsmarknadspolitiken.
- Se över förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i syfte att utveckla och förbättra stödet till arbetsgivare som anställer personer med funktionsnedsättning.
- Reformera och utforma de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med funktionsnedsättning utifrån hela mångfalden av funktionsnedsättningar i syfte att säkerställa ett individuellt, adekvat och långsiktigt stöd.
- Säkerställa att de medel som avsätts i statsbudgeten för arbetsmarknadspolitiska stöd till personer med funktionsnedsättning också kommer målgruppen till del.
- Säkerställas att de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med funktionsnedsättning går att följa på individnivå.

16. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2467 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 18 och

avslår motionerna
2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 3–14,
2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–8 och 10,
2023/24:923 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt
2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

För personer med funktionsnedsättning är det i dag näst intill omöjligt att starta och driva företag. Med de nuvarande bestämmelserna innebär en sådan satsning också en risk att förlora sin aktivitetsersättning eller att inte kunna få de basala behoven av färdtjänst och anpassad arbetsplats. Det är en orimlig situation och jag beklagar att utskottet inte inser vad som behöver göras. Jag anser därför att regeringen bör vidta tydliga åtgärder för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att driva företag.

17. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:923 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motionerna
2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1 och 3–14,
2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 2, 6–8 och 10,
2023/24:2467 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 18 och
2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

En person med funktionsnedsättning som behöver ett arbetshjälpmedel kan få bidrag till detta via Arbetsförmedlingen. Men processen startas i dag först när en person har ett konkret erbjudande om arbete eller en praktikplats. Och därefter tar det orimligt lång tid att prova ut och få hjälpmedlen på plats. Regeringen bör därför se till så processen med arbetshjälpmedel effektiviseras så att utprovning av dessa kan ske före påbörjad anställning.

Ett annat hinder för arbetssökande med funktionsnedsättning är att det tar i genomsnitt mer än 350 dagar att få den funktionshinderskod som ger tillgång till särskilda stöd, bl.a. lönebidrag. Även utskottet verkar inse problemet med den utdragna handläggningstiden men väljer ändå att inte ta initiativ i frågan,

vilket jag beklagar. Regeringen bör därför ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att arbeta för att avsevärt korta tiderna för funktionshinderskod.

18. Arbetsintegrerande sociala företag, punkt 7 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 30.

Ställningstagande

Jag anser att arbetsintegrerande sociala företag spelar en viktig roll i samhället genom att de skapar möjligheter för grupper som annars har svårt att få tillträde till arbetsmarknaden. Samhällsvinsterna med detta är också uppenbara och väl dokumenterade. Jag noterar t.ex. att Tillväxtverket har konstaterat att arbetsintegrerande sociala företag har fördelar som är särskilt bra för målgruppen nyanlända och långtidsarbetslösa utrikes födda personer.

Till skillnad från utskottet menar jag att det finns skäl att vidta åtgärder för att bättre stödja de arbetsintegrerande sociala företagens verksamhet och skapa möjligheter till utveckling på området. Jag anser därför att regeringen bör verka för att de hinder som finns undanröjs så att de arbetsintegrerande företagen kan vara en möjlig ingång till arbetsmarknaden för fler nyanlända personer.

19. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 36 och
avslår motionerna
2023/24:524 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M) och
2023/24:1069 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S).

Ställningstagande

Äldre anställda med ett långt arbetsliv har mycket erfarenhet med sig i bagaget och en stor kunskap inom många områden. Denna erfarenhet bör i större utsträckning kunna användas som en resurs t.ex. i form av mentorskap för nyanställda eller i arbetsgrupper och utvecklingsprojekt. Liksom utskottet noterar jag det pågående arbetet inom bl.a. Kansliet för hållbart arbetsliv, men till skillnad från utskottet anser jag att mer behöver göras. Jag anser därför att regeringen bör verka för att ytterligare stimulera mentorskap och underlätta kunskapsöverföring mellan generationer.

20. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 9 (S)

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S), Adrian Magnusson (S) och Jonathan Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 20 och avslår motionerna

2023/24:248 av Markus Kallifatides (S) yrkande 1,

2023/24:830 av Mikael Larsson (C),

2023/24:1259 av Anders Ådahl (C),

2023/24:1321 av Jamal El-Haj (S),

2023/24:1570 av Mathias Tegné och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 3,

2023/24:1607 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7,

2023/24:1999 av Linnéa Wickman m.fl. (S),

2023/24:2027 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Arbetslöshetsförsäkringen är en viktig omställningsförsäkring vars grundläggande funktion är att se till att den som förlorar jobbet inte också blir fattig. Vid sidan av att vara en trygghet i vardagen motverkar den också att löner pressas nedåt och spelar en viktig roll i att stabilisera samhällsekonomin i kriser. Vår ambition är att Sverige ska ha en välfärd i absolut världsklass och i detta ingår en stark arbetslöshetsförsäkring.

När det gäller Socialdemokraternas yrkande om att arbetslöshetsförsäkringen behöver anpassas till dagens arbetsmarknad, bl.a. genom en övergång från dagens arbetsvillkor till ett inkomstvillkor i enlighet med förslagen i betänkandet SOU 2020:37, noterar vi liksom utskottet att

regeringen har aviserat att den under 2024 kommer att återkomma med förslag till en reformerad arbetslöshetsförsäkring grundad på nämnda utredning. Vi välkomnar regeringens avsikter på området men anser att det inte är tillräckligt, och regeringen har ännu inte presenterat något förslag. Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att arbetslöshetsförsäkringen blir bättre anpassad till dagens arbetsmarknad.

21. Arbetslöshetsförsäkringen, punkt 9 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:1607 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7 och

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 14 och 15 samt

avslår motionerna

2023/24:248 av Markus Kallifatides (S) yrkande 1,

2023/24:830 av Mikael Larsson (C),

2023/24:1259 av Anders Ådahl (C),

2023/24:1321 av Jamal El-Haj (S),

2023/24:1570 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S) yrkande 3,

2023/24:1999 av Linnéa Wickman m.fl. (S),

2023/24:2027 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 20.

Ställningstagande

Arbetslöshetsförsäkringen behöver fokusera på omställning, uppmuntra till rörlighet och underlätta för människor att snabbt byta arbete. Arbetslöshetsförsäkringen behöver möjliggöra en trygg omställning samtidigt som den garanterar att det lönar sig att arbeta. Jag anser därför att arbetslöshetsförsäkringen bör öppnas upp för fler som arbetat och reformeras i linje med en flexicuritymodell. Inom ramen för januariavtalet utredde en sådan modell och förslaget presenterades i betänkandet Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2020:37). Jag anser därför att regeringen bör ta fram förslag för att genomföra förändringar i arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med vad jag anfört ovan.

När det gäller deltidstudier är det viktigt att slå fast att möjligheten att studera med arbetslöshetsersättning på deltid är och ska vara ett undantag. Samtidigt är det av stor vikt att arbetslöshetsförsäkringen inte hindrar arbetsökande som studerar på deltid från att ta arbete. Det är rimligt att påbörjade

studier kan fullföljas och inte hindras i den mån arbetslinjen fortsatt kan upprätthållas. Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheterna för arbetssökande att fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidsstudier som inte begränsar deras möjlighet att ta nytt arbete med bibehållen ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

I sammanhanget bör även situationen för gränspendlare i Öresundsregionen uppmärksammas. Enligt nuvarande bestämmelser måste en person som arbetar i Danmark betala in en avgift till den danska arbetslöshetskassan, en avgift som är högre än den svenska. Vid arbetslöshet övergår dock personen till den svenska försäkringen och får en lägre ersättning jämfört med det danska systemet. Detta är inte en rimlig ordning och jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till en mer rättvis modell för betalning till och ersättning från arbetslöshetsförsäkring för gränspendlare.

Särskilda yttranden

1. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (SD)

Magnus Persson (SD), Michael Rubbestad (SD), Ann-Christine Frohm Utterstedt (SD) och Sara Gille (SD) anför:

I kommittémotion 2023/24:385 (SD) yrkande 1 finns förslag om att öka möjligheterna för Arbetsförmedlingen att göra individuella bedömningar och anvisningar. Vi står naturligtvis bakom förslaget i Sverigedemokraternas kommittémotion. Mot bakgrund av myndighetens pågående utvecklingsarbete och det pågående arbetet med utgångspunkt i Tidöavtalet finns det dock inte skäl för oss att reservera oss i denna del. Vi förutsätter att regeringen kommer att genomföra åtgärder med den inriktning som anges i motionen och kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

2. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, punkt 5 (SD)

Magnus Persson (SD), Michael Rubbestad (SD), Ann-Christine Frohm Utterstedt (SD) och Sara Gille (SD) anför:

Vi noterar att utskottet för ett resonemang om behovet av att effektivisera arbetsmarknadspolitiken och att vissa insatser kan komma att fasas ut i takt med att etableringsjobben införs. I kommittémotion 2023/24:385 (SD) yrkande 13 finns förslag om att arbetsmarknadspolitiska insatser som utgår från födelseland på sikt bör avvecklas. Vi står naturligtvis bakom förslaget i Sverigedemokraternas kommittémotion, men mot bakgrund av det pågående arbetet med utgångspunkt i Tidöavtalet avstår vi från att reservera oss till förmån för förslaget. Vi förutsätter att regeringen kommer att genomföra åtgärder med den inriktning som anges i motionen och kommer att återkomma i andra sammanhang om så inte blir fallet.

3. Insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (SD)

Magnus Persson (SD), Michael Rubbestad (SD), Ann-Christine Frohm Utterstedt (SD) och Sara Gille (SD) anför:

Vid utskottets behandling av motioner om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har vi försökt få stöd för kommittémotion 2023/24:385 (SD) yrkandena 2, 6–8 och 10 med den motivering som vi ger uttryck för i vår reservation (res. 14). Eftersom vi inte har fått stöd för vårt yrkande har vi i andra hand gett stöd till det alternativ som regeringspartierna (M, KD, L) förespråkar.

Om vårt förslag till ställningstagande i fråga om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (res. 14) avslås i den förberedande omröstningen i kammaren avser vi därför att i huvudomröstningen stödja det alternativ som föreslås av företrädarna för regeringspartierna (M, KD, L), dvs. att riksdagen ska avslå de motionsyrkanden som är aktuella under punkt 6.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:76 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en nationell handlingsplan med mål och åtgärder för att höja sysselsättningsgraden i nivå med övriga befolkningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att granska hur reformeringen och förändringarna av Arbetsförmedlingen dels påverkar situationen och möjligheterna för personer med funktionsnedsättning, dels överensstämmer med svensk lag, Arbetsförmedlingens instruktioner och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen tydliga direktiv om att funktionsnedsättning ska identifieras tidigt, att stöd utifrån behov ska ges skyndsamt och att arbetshjälpmedel ska kunna provas ut före en anställning och erbjudas skyndsamt till såväl arbetssökande som personer som redan har ett arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen bör ha ansvar för allt arbetslivsinriktat stöd för personer med funktionsnedsättning, såsom arbetshjälpmedel, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge tydliga direktiv till och förutsättningar för Arbetsförmedlingen att erbjuda personer med funktionsnedsättning ett personligt stöd samt säkra att samtliga arbetssökande ska kunna skriva in sig hos myndigheten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen bör få öronmärkta resurser för att kunna anställa fler specialister och handläggare i syfte att säkerställa att personer med funktionsnedsättning ges adekvat stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att de arbetsmarknadstjänster för personer med funktionsnedsättning som Arbetsförmedlingen upphandlar från

- externa aktörer kvalitetssäkras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att satsa på arbetsmarknadstjänster för personer med funktionsnedsättning där det finns evidens för goda resultat, däribland tjänster som bygger på metoden Supported Employment och insatser där flera aktörer samarbetar för att ge individen ett sammanhållet stöd, och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör gå vidare med Arbetsförmedlingens förslag att avskaffa termen ”nedsatt arbetsförmåga” inom arbetsmarknadspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga bör ses över i syfte att utveckla och förbättra stödet till arbetsgivare som anställer personer med funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att samarbeta med funktionsrättsrörelsen i framtagandet av arbetsmarknadsåtgärder för målgrupper med olika funktionsnedsättningar och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med funktionsnedsättning bör reformeras och utformas utifrån hela mångfalden av funktionsnedsättningar i syfte att säkerställa ett individuellt, adekvat och långsiktigt stöd och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att de medel som avsätts i statsbudgeten för arbetsmarknadspolitiska stöd till personer med funktionsnedsättning måste komma målgruppen till del och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med funktionsnedsättning går att följa på individnivå och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:248 av Markus Kallifatides (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättning från a-kassan bör indexeras i linje med inflationen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:385 av Magnus Persson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna för Arbetsförmedlingen att göra individuella bedömningar och anvisningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att säkerställa att myndigheten erbjuder det stöd och den specialistkompetens som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har rätt till och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa lärlingsanställningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge rehabiliterande insatser och hjälpmedel till anställda som drabbas av en funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda att ge Arbetsförmedlingen det fulla ansvaret för arbetsinriktat stöd och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa arbetsmarknadspolitiska särlösningar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:441 av Ciczie Weidby m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsgivare som anställer personer med subventioner ska vara skyldiga att utfärda ett arbetsintyg till den anställde när anställningen upphör, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra det möjligt för myndigheter och journalister att granska vilka företag som tar emot statliga lönesubventioner, samtidigt som skyddet för den enskildes integritet säkras, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kravet om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av eller vara likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i nystartsjobben bör återinföras och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en kartläggning av arbetstider, lönenivåer och arbetsvillkor för dem som har subventionerade anställningar, differentierad på branscher, kön och utländsk bakgrund, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla subventionerade anställningar bör omfattas av LAS och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att skärpa kontrollen och uppföljningen av arbetsgivare som tilldelas stöd inom ramen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nystartsjobbets rättighetsstyrda konstruktion bör ändras så att arbetsmarknadspolitisk prövning och samråd behöver genomföras inför beslut om utbetalande av subventionen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverket för samtliga subventionerade anställningar bör förtydligas så att löner och villkor blir i nivå med kollektivavtal i branschen, vilket inbegriper att ”väsentliga delar” tas bort från förordningar som reglerar de arbetsmarknadspolitiska insatserna och att villkor likvärdiga med kollektivavtalen även gäller för nystartsjobb, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att dels se över nu gällande regelverk och rutiner för subventionerade anställningar, dels föreslå ytterligare åtgärder för att motverka missbruk och överutnyttjande av arbetsmarknadspolitiska insatser och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:524 av Ann-Sofie Lifvenhage och Anna af Sillén (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förbättra årsrikas villkor på arbetsmarknaden och möjliggöra fortsatt arbete efter generell pensionsålder för den som så önskar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:830 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjd åldersgräns för a-kassan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:923 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att se över hur processen med arbetshjälpmedel kan effektiviseras så att utprovning av dessa kan ske före påbörjad anställning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att arbeta för att avsevärt korta tiderna för funktionshinderskod och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:943 av Dzenan Cisija (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av insatser för att stärka arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett grönt kunskapslyft för att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1069 av Åsa Karlsson och Helén Pettersson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pensionsåldern för anställda på Samhall bör vara densamma som på övriga svenska arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1259 av Anders Ådahl (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa likvärdiga ekonomiska och sociala förutsättningar för arbetstagare som förlorar sina arbetsinkomster och egenföretagare som förlorar sina uppdragsinkomster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1321 av Jamal El-Haj (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta nödvändiga åtgärder för en skälig och rättvis arbetslöshetsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1539 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fackligt samråd vid arbetsmarknadspolitiska insatser kan förstärkas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1570 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om a-kassa för företagare och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1607 av Niels Paarup-Petersen (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få till stånd en mer rättvis a-kassa för gränspendlare och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1634 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att kartlägga behov och förutsättningar för framtidens utbildning, arbete och ett lärande arbetsliv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma underlag och avgränsningar för ett löpande datainsamlingsuppdrag, inom ramen för Arbetsmarknadsdepartementets och Klimat- och näringslivsdepartementets områden, till SCB relaterat till organiseringen av arbete i ekonomi, implementeringen av nya teknologier och företags kompetensförsörjning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etablera ett observatorium för nya affärsmodeller som arbetar med att löpande samla in data och bygga kunskap om organiseringen av arbete och framväxten av nya typer av affärsmodeller i ekonomin, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1938 av Heléne Björklund m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Arbetsförmedlingen finns tillgänglig i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1960 av Aida Birinxhiku m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka arbetsmarknaden för unga i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1973 av Zara Leghissa m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att verka för en arbetsmarknadspolitik som understöder människors omställningsförmåga och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1989 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre lokalt förankrad arbetsmarknadspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1999 av Linnéa Wickman m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en långsiktigt stark a-kassa och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2027 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att övergången från arbetslöshetsersättning till aktivitetsstöd bör ses över så att de arbetssökande inte riskerar att hamna på ekonomiskt obestånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2339 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur de individer som har medicinska begränsningar, saknar sjukpenninggrundande inkomst och uppbär försörjningsstöd kan få stöd att kunna återgå i eller få arbete och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2418 av Hans Eklind (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mäta graden av självförsörjning och om att självförsörjningsmål bör införas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2457 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett flyttbidrag till delar av landet med särskilda behov av arbetskraft och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2464 av Jonny Cato m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att säkerställa reformeringen av Arbetsförmedlingen, i enlighet med motionen, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att säkerställa Arbetsförmedlingens lokala närvaro och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvidga införandet av etableringsjobben till företag

utan kollektivavtal och till bemanningsföretag, på ett sätt som gör att fördelarna i etableringsjobben inte går förlorade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att effektivisera dagens olika anställningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för skapande av gigjobb och öka gigarbetares inkludering i socialförsäkringssystemet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att genomföra förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med motionen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna för arbetssökande att fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidstudier som inte begränsar deras möjlighet att ta nytt arbete med bibehållen ersättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2467 av Martina Johansson m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tydliga åtgärder för att möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att driva företag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2620 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå vakt om den svenska modellen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en aktiv arbetsmarknadspolitik som både erbjuder stöd och ställer krav på den arbetssökande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen förutsättningar att ha god fysisk närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen ska stärka sin närvaro i områden med socioekonomiska utmaningar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anvisningsvolymerna till matchningstjänster och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omedelbart genomföra ändringar i förordningen (2022:807) om statlig ersättning för arbete i etableringsjobb i enlighet med parternas gemensamma krav på staten och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dubblera antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styra mot ett mer jämställt utbud av arbetsmarknadsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell plan för kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får snabbt, effektivt och individanpassat stöd att komma i arbete eller utbildning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återinförandet av utbildningskontrakt för unga och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en insats likt den tidigare 90-dagarsgarantin i syfte att bekämpa ungdomsarbetslösheten och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att tillvarata möjligheterna med AI på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa fusket inom de subventionerade anställningarna och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav på kollektivavtal ska omfatta alla arbetsgivare som anställer arbetstagare inom ramen för de olika subventionerade anställningarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om nystartsjobb ska föregås av en arbetsmarknadsprövning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2626 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till utbildning i AI för medborgare samt möjligheten till omställning när arbetsuppgifter förändras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt samhällsuppdrag för Lernia AB och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2691 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de hinder som finns undanröjs så att de arbetsintegrerande företagen kan vara en möjlig ingång till arbetsmarknaden för fler nyanlända personer och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera konkreta svårigheter som identifierats inom metodutvecklingsprojekten Relocate och React EU Relocate och snarast hitta fungerande strategier och lösningar för att möta dessa och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att satsa på arbetsmarknadsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rörligheten på arbetsmarknaden måste öka och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning behövs av Arbetsförmedlingens internkostnader och hur medelsbehovet ser ut för att kunna ge de personaltäta insatser som behövs för långtidsarbetslösa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast införa etableringsjobben som åtgärd enligt det framförhandlade förslaget av arbetsmarknadens parter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2705 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att stimulera mentorskap och underlätta kunskapsöverföring mellan generationer och tillkännager detta för regeringen.